BUDAPEST FŐVÁROS 1918 SEP 14 3039 P. ÁTVETTE

XXIX. évfolyam. 1918. 37. szám.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:
Egész évre ... ... kor. 40.—
Félévre ... ... » 20.—
Negyedévre ... ... » 10.—

Egyes szám ára 80 fillér.

A HÉT

TÁRSADALMI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
VIII., Népszinház-utcza 22. sz.

Telefonszám »József« 527.

Hirdetések felvétele ugyanott.

Budapest, szeptember hó 15.

Azokat a tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése szeptember végén lejár, tisztelettel kérjük, hogy előfizetésüket lehetőleg mielőbb megujitani sziveskedjenek, mert a háborus papirhiány csak annyi lapot enged nyomatnunk, amennyire feltétlenül szükségünk van.

Előfizetési dij: egész évre 40 K, félévre 20 K, negyedévre 10 K.

Mai számunkhoz erre a czélra posta-blankettákat mellékeltünk.

Krónika.

Békebeszédek.

— szept. 13.

A győzelmes béke egységesnek és öntudatosnak vélt tábora egy idő óta hallgat, talán nemcsak azért, mert egy másik tábor áll vele szemben, amely egyre egységesebb és öntudatosabb lesz, hanem kétségkivül azért is, mert a békéért való cselekvésnek most már valóban itt az ideje. A győzelmes béke és a paczifista béke táborának harcza sohasem volt annyira fontosabb politikai kérdés, mint éppen ezen a héten s a legkiemelkedőbb mindebben az, hogy az annexionisták frontját végre sikerült áttörni. A »Tägliche Rundschau« és a »Deutsche Tageszeitung«, sőt a magyar Reventlowok enervált hangjának finom elrezgésében már nemcsak puszta hangulathullámzás látszik, hanem a győzelmes békét hirdetők krizisét is észrevehetjük. Még ugyan benne élünk a nagy, vérszagos sivatagban és a béke még ugy tünik fel előttünk, mint távoli örvények fenekén élő emlék, mégis furcsa, bánatos nosztalgiánk öntudatosságával, százféle árnyalattal teletömött képzeletünkkel már csak a békére hallgatunk, valahogy ugy, mint amikor őrületes zsivajban megkondulnak az egyszerü, magányos harangok. Harangok — Pesten, Bécsben és Berlinben. Az 1914—1918-hoz kötött bus emberi életünk már végleg megunta az elavult »militarizmus« hangoztatását; minden megnő, tágul és mintha öntudatosabb megadással czipelnénk magunkban a még mindig borzalmas messzeségből sugárzó béke-horizont impresszióját. Háborut csináltak több-kevesebb szerencsével; szisztémákat, harczi mámorokat definiáltak emberöléssé Joffre, Foch és Hindenburg, de van-e lendületesebb s nagyszerübb, emberibb közösség, mint bennünket megszabaditani ettől a borzalmas időtől, amelynek elmulását bakancsdobbanások és halálbamenések zihálása kiséri?

*

Károlyi Mihály gróf czeglédi választóihoz nyilt levelet intézett s ez a levél, amelyben eddigi békepolitikáját igazolja, ha ugyan csak Czeglédre van is adresszálva, mégis azoknak szól, akik arról álmodnak, hogy uj korszaknak kell jönnie, amelyben az emberiség uj szövetségre lép az élettel s az államok uj törvények alapján szabályozzák a naczionalizmus tulkapásait. Tágitani kell a czeglédi levél értelmét s ugy kell azt felfogni, mint a pánhumanizmusnak egyik értékes dokumentumát, amelyből nem lehet kidobni semmi imponderabiliát.

Zempléni hazáján kivül Kossuth Lajos is Czegléd et választotta otthonának és erős, diadalmas fiatalságában a czeglédi piaczon szónokolt örömrivalgás, kendőlobogás között s 1918 szürke őszén most Ká-

ANDORFFY MÁRIA.

FOLYÓIRAT 1923/24. 1-11. EGYETEMI KÖNYVTÁR

rolyi Mihály gróf szólt Czegléd piaczához, mert a hetven év távlatán át az emberi öntudatot soha igy próbára még nem tették, mint most. Minden izzó és lázas fölöttünk, de emberi hang szólt hozzánk ebben a roppant térben és rémes akczióban s ezt a hangot lehetetlen nem meghallgatnunk.

A volt külügyminiszter és Bécs diszpolgára: Czernin Ottokár gróf viszont czikket irt a »Neue Freie Presse«-be. A czikk a leszerelés és a választott biróságok mellett agitál s a legnemesebb értelemben vett paczifizmus hangján iródott, melyben a paczifista érzés és gondolkodás nemcsak a szavak felületén mozgott, vagy tudatalatti képzetek furfangos irányitásából tolódott előtérbe, hanem felölelte az egyén és a köz mai létfentartásának oly okos összeegyeztetését is, mintha a saját sorsát saját erejével legjobban elintézni tudó egyén életéből kiindulva, ugy a bel-, mint a külpolitikában a szocziálista ideálok konzekvens formája szerint akarná a mai helyzetet megoldani. »Abban az óhajban mindnyájan megegyezünk — irja Czernin — hogy a háborut be kell fejezni.« Lord Northcliffel, Clémenceauval, Reventlowval és Tisza Istvánnal — mert nekik szól a volt külügyminiszter czikke — kellene a czikket megbeszélni, de nem frivolan és igazságtalanul, hanem azzal a fátumos elszántsággal, amelyet éppen az ő kiélesitett harczrakészségük okozott; velük kellene hideg okossággal végigsétálni a harcztereken, (de nem a csendes hadtápokon) és szépen kiteregetni sorjában a hősi hullákat s melléjük számitani az elfolyt vért, az elsiratott könyet. Hát lehetne-e még akkor is mást érezni, mint hogy a háborut be kell fejezni?

A külügyminiszter is beszélt, a »Concordia« bécsi ujságirók egyesületének vacsoráján, a németországi sajtó képviselőinek fogadtatása alkalmából és félő, hogy ezzel a beszéddel csak a delegáczió összehivását próbálta kitolni. Azt akarta bizonyitani, hogy az ellenséges szövetségnek igen könnyen módjában állana meggyőződni arról, hogy az emberségesség, az igazságosság és a népek jövendő viszonyainak minden kérdésében nálunk nem ellentállással, hanem haladó törekvésekkel találkozhatna, de ezt a bizonyitást elfelejtette pozitiv formába önteni. Igaz, hogy a mi szövetségünk 1916 őszén a nemzetközi békekonferenczia összehivását ajánlotta s igaz az is, hogy a német szabadelvüek a Reichstag rezolucziója utján Briandhoz békeajánlattal fordultak és hogy ennek a visszautasitása okozta az alldeutschok uralomrajutását, de szabad-e Czerninnek, vagy akár csak Hertlingnek is a wilsoni programmot érintő beszédei után *csak* ilyen kijelentéseket tenni? Burián békebeszéde politikailag elkerülhetetlen nyilatkozat volt, de nem meggyőződéses, a békét helyreállitani tudó erős hang. Ahogy Czernin irt, a *volt* külügyminiszter, ugy csak azok mernek irni, akik, ha akarnak, még tudnak, de lesznek is külügyminiszterek.

Károlyi, Czernin s Burián után Delbrück tanár a »Preussische Jahrbücher« legutóbbi füzetében a háboru meghosszabbitásáért egyenesen az alldeutschokat teszi felelőssé s kijelenti, hogy az erőszak és a kulturátlanság szelleme nem német szellem. A tanulmány annak a nagy politikusnak tollából eredt, ki a háborus politika számos és igen fontos kérdésében már több izben nagy sulylyal nyilatkozott s ha ma már ilyen igazságokat nyiltan, becsületesen, félreérthetetlenül le lehet irni Németországban is, akkor bizonyára nagyon jelentős pillanatok előtt állunk.

Nagynémetek és nagymagyarok már lemaradtak a végső versenyben; Bécsben Hertling távozását befejezett tényként beszélik; Berlinben Burián örökébe lépő jelölteket hoznak kombinácziókba; sőt Erzberger és Scheidemannak a német kormányba való belépésétől a legjelentősebb fordulatot várják. Mindenütt béke, béke, béke — félreérthetetlen szavak: megegyezés, paczifizmus, örökre való megszabadulás az ököljogtól. De azért a lyoni szikratávirók arról regélnek, hogy a német csapatok a Rajna mellett lázasan épitik a lövészárkokat, orosz forrásból pedig az a hir jut hozzánk, hogy az ántánt közvetlen czélja Pétervár és Kronstadt elfoglalása.

Kinek higyjünk? Annak a négynek, aki azt mondja és irja, hogy a háborut be kell fejezni, vagy magunknak, akik tudjuk, hogy ez nem rajtunk mulik?...

Trisztán.

Andorffy Mária verseiből.

I.

Most még menekülhetnék tőled,
Még elfuthatnék könnyü lábon,
Még kiálthatnám: nem, nem, hagyj el!
De nem kiáltom.

A szememen most aranyköd van,
Titokzatos jövendők ködje.
Széttéphetném még. De csak nézek...
És várom: jössz-e?

Pedig holnap, holnap tán késő,
Az álomhid tán már fölégett...
Most kellene szaladni, futni.
S csak állok. Nézlek.

II.

Miért nézel reám könyörgőn,
Az álmod rólam mért szövöd?
Mást szeretek. Az sohse kér. Az
sohse könyörög.

Nem néz rám álmodó szemekkel,
És nem sir hozzám dalokat,
Csak megfogja a nyakamat
s megsimogat...

Te imádkozhatsz, vágyhatsz, kérhetsz,
Mondhatsz virágnak, szépnek, szentnek,
Ő ölbe fog vad mozdulattal,
csókol — s én mindent elfelejtek.

Hidon.

Irta: TABÉRY GÉZA.

Gergely Godofréd tisztességesen megvacsorázott Szeben egyik közepes vendéglőjében, hol női kiszolgálás volt. Családos ember létére s minthogy hat gyermek atyjának tudta magát, — nem csintalankodott a pinczérleánynyal. Az ilyesmit megalázónak tartotta, ha ugyan egyáltalában eszébe jutott efféle helytelenkedés. Fatányérost evett pityókasalátával, melyben sok volt az üdítő hagyma. Utána palacsintát rendelt és közben megivott három deczi bort. Aztán fizetett, rágyujtott egy szivarra s a Malom-utczán végig, le az öreg várfok és a vén malom közt hazafelé indult.

Godofréd nadrágos ember, Kistorony község jegyzője megelégedett, normális férfiu vala. Nyugodt lelkiismerettel haladt tehát faluja iránt, melynek lámpái mint távol szentjánosbogarak világitottak át egy nagy mezőn, egészen idáig, a sötét városszélre.

Patak partján, ősi fák alatt haladott elébb, majd hogy utját röviditse, átcsapott a gyepen, fölkapaszkodott a vasuti töltésre, mely turistai lendület nem esett éppen kényelmére, de hát, tapasztalata szerint, tizenkét perczczel kurtitotta a vándorlását. A zöldfényü szemafor előtt nagyot böffentett Godofréd s már-már körmére égő szivarcsutkáját a fenébe dobta. Lábai alatt mélyen a Cibin-patak dünnyögve kereste utját a sötétben; orra előtt még a román betörés idejében felrobbantott vasuti hid jól-rosszul összetákolt teste feketéllett.

Ezen a hidon szokott átkelni Godofréd, valahányszor gyorsabb tempóban lépett hazafelé.

Mielőtt ráment volna a hidra, észrevett valamit, ami kissé kellemetlenül érintette.

— No! Hát itt mifene történt? — zsörtölődött a bajusza alatt.

A sin x-alaku vasszerkezetre fektetve futotta át a folyót; a hidról a robbanás következtében levált a vaskorlát s kecses görbülettel lógott volt alá a magasból. Bátorságos nem volt itt az átkelés már rég se. Ám a józan Godofréd mindmáig habozás nélkül bandukolt azon a két szál deszkán, mely a sinek között s azokkal szép párhuzamban nyulva, gyalogember számára többé-kevésbbé és nappal megjárható átmenőt alkotott.

Godofréd ezt a két szál deszkát nem találta most.

Kicsit zavarba jött, kicsit boszankodott és nagyon vakarta a fejét. Hogyha itt nem kel át, vissza kell fordulnia. Egészen a városig mehet s ott más utra tér. Mindent összevéve legalább félórát gyalogol hiába.

— Hm!

És a falu lámpásai kétszáz-háromszáz lépésről barátságos derengéssel hivták Godofrédot. Tiszta, vetett ágygyal csábitották, meleg konyhaszaggal, mely odahaza eltöltötte a három kis szobát. A gyerekei már alszanak, a felesége álmos. Kint fu a szél... A jegyző felkapta a fejét. Isten nevében rálépett a hidra.

A hold is sütött...

Delejes biztonsággal, jóformán lába alá sem nézve tett két-három lépést. A talpfák ugyis egyforma távolságra fekszenek egymástól. Mit a hézagok e kormos gerendák közt? Rájuk se nézett! Lábának csak egyszer kellett betartani a félméteres lépést, a többi nem volt czentivel sem több vagy kevesebb.

Szél futt; lenn a patak háta bizton fodros is volt. (Selyemszoknya, ami széditi a férfit!) Az égre nem nézett, ugyis mézszinü, éles derengés ömlött a tájra, hiszen hold sütött. Pedig a szél fölött ekkor feketén, éjnagyságu felhőszörnyeteg — ha felnéz Godofréd, borzas kóbor ebnek látja az óriási foszlányt — tátott torokkal uszott a némaságos arany holdkorongra.

Gergely Godoréd néha a világosruháju járásorvossal szokott hazabandukolni, aki mindig csettintett az ujjaival, ha a hidra értek. Annyi volt a dolga, annyira szórakozottá tette fejét élete, hogy valami fontosat mindig elfelejtett a városban. Legtöbbször azt nem végezte el, amiért éppen odajárt.

Hirtelen egy erősebb fuvallat kapta hátba a jegyzőt. A fuvallatból az orvos hangját vélte hallani.

Megállt, hogy hátranézzen, jön-e valaki? Az óriási foszlány, az éjnagy felhőszörnyeteg e pillanatban ráuszott a holdra, elnyelte a mézszinü derengést. Attól fogva nem látszott semmi, de semmi az ösztövér hidról, csak nagymesszirol, fák koronáin át és a város fölött párázó estvében az elhagyott utczák és terek tört világossága.

Jöhetett volna világos ruhában öt lépésre az orvos, nem látta volna. Csettinthetett volna közvetlen közelben: »hopp, ezt elpasszoltam« — Godofréd nem veszi észre. A felhőkutya a világosságot, a minderősebb szél meg minden hangot elnyelt.

Nézte egy ideig a város fényreflexét; azalatt valahogy nehéz lett a szive. De csakhamar elfordult s igy vak volt a hidon. Nem emlékezett ösztönösen a talpfák távolságára se, látni meg éppen nem látta azokat. Életében először szállta meg egy borzasztó érzés. Godofréd félt. A hid harmadán állott. Lábaival a talpfák közti ürben hosszasan kellett tapogatni a semmiségben, mig el nem érte a következő, látatlan gerendát. Ezek alatt nem látta, csak rémlett a sok ikszalaku pánt, az éles vasszerkezet, mint középkori, kaszákkal kirakott, kegyetlen kutak kései mása. S alatta a folyó.

Már visszafordult volna, ha eszébe nem jut, hogy egyetlen fordulatra egyensulyt veszithet. E gondolatra önbizalma csekély maradékát ejtette a mélybe. Érezte, hogy szédül, be kell hunynia a szemét és rögtön emlékezett a világosruháju orvos néhai magyarázatára, hogy idegbajos emberek behunyt szemmel egyensulyt vesztenek. Soha életében nem tudta, mi az: idegesség. Most kételyei támadtak, nem idegbajos-e? Az irgalmatlanul támadt dilemma: vak mélybe nézzen-e, vagy hunyt szemmel szédüljön alá — kiverte homlokán az első izzadást. Vére erős, sürü tömegben sugárzott agyára, a melle dobogott, mint nehéz kocsik alatt döngő fahidak és a sejtett ikszalaku pántok bizonytalan lábai alatt aczélból irt szorzójel képében sokszorozták borzasztó félszét. Arra gondolt, leül, mig meg nem szünik. Ám teste sülyedő érzetének első nyilvánulására eszét vesztve remegni kezdett és lábai ugy cziteráztak, mint kemény tollakkal vert hurok a megfeszült hangszeren.

— Itt van a halál! — fogta meg az érzés jéghideg tenyere hátul a nyakát. Godofréd fájdalmasan és borzasztót hördült:

— Segitsetek!

Azután valahogy megint visszanézett: fehér ruhában nem jön-e az orvos?

Megint Szeben tündöklő fényét látta extázisban. De mintha az most nyugtatón intene: ne félj! Mintha odavinné, magába szivná és Godofréd nem egy fekete hid közepén állna egyedül, hanem kirakatok előtt kódorogna, ragyogó lámpások fénye fürösztené és emberek surolnák a kopott ruháját és nem törődnének ugyan véle, de baja nem esnék. Szövetek, szőrmék, meleg kabátok, vagy hideg ékszerek az aranynemüek kirakatában, ennivalók a hentesüzletekben, kocsik és dámák ven-

nék körül... be nyugtató volt e balga gondolat! Mosolygott rajta; később pedig nevetett.

De a kaczagása már szokatlan érczü zengéssel hasadt az éjbe.

Eszébe jutott, hogy szemben véle feltünhet a vonat, ha soká időzik itt, Szebenre nézve.

Erős, határozott léptekkel, mintha valóban a kirakatok világitanának, sietett át a fekete hidon. Minden lépése hibátlanul a talpfákra nehezült. Büszkén, öntudatosan hagyta el az utolsó gerendát és ha kellett volna, épp oly biztonsággal teszi meg az utat, akár visszafelé.

De az alvinczi viczinális csakugyan szembejött s épp abban a pillanatban ért a hidra, ahogy Godofréd lelépett. Csendesen, óvatosan csusztak a kocsik.

Godofréd fölbámult a kupék ablakára. Ott, az egyik ablakban utazott a doktor. Kalapjával intett feléje, de a világosruháju nem vette észre a jegyző üdvözletét.

Boszusan nézett a tünő kocsik után. A vonat áthaladt a hidon, mögötte szabad lett a sin. A hold ujra kisütött és Godofréd a tulsó parton fehérruhás, fölötte sovány urat pillantott meg. Hasonlitott a járásorvoshoz, de az arcza mélyen beesett s szemeit sötét üregek helyettesitették. Sebes léptekkel érkezett a hidig. Ott dühösen megtorpanva vicsoritotta Godofrédra fogát és ujjaival olyformán csettintett, mint a doktor szokott, ha elpasszolt valamit.

Noha Godofréd jól tudta, hogy a mézszin derengésben nem a járásorvos állt meg, ezentul komolyan doktorának tekintette a szikár férfiut amott a tulparton.

Ekkor már hevesen nyilallott a feje és ugy érezte, hogy a szomoru őszi szél egyenesen az agyát lengeti. Különös mosolylyal nézett át szemköztijére és némi derengő fájdalommal szólott át igy hozzá:

— Doktor ur, ma el tetszett késni!...

Toll és tőr.

— *szept. 13.*

DERENG A VILÁGOSSÁG és a virradat kakasai már válaszolgatnak egymásnak. Lassu időközökben, kimérten ugyan, de a hajnali koncert egyre erősbödik. A béke reggele sem késhetik soká. A sötétség komor firhangján csilingelő, derüs fények szaladgálnak s az emberi gondolat kiszabadul nemsokára két lakatra zárt, penészes börtönéből, hogy napfényes szivébe fogadja a világot. Uj élet, uj dal, uj szerelem. Uj politika, uj világfelfogás, uj szocziális és szellemi berendezkedés. Elfelejtett rokonságok. Lelkiek és anyagiak. Nyügös elfogultságok halála. Felszabadulás. Már jönnek. Az ántánt még ittas a győzelemtől, de már kezdi fölismerni, hogy a diadal tulajdonképpen vereség. Az emberiség veresége és saját népeinek és kulturájának megfogyatkozása. Nincs tökéletes boldogság. Az a bizonyos »harcztéri fölény« sem hat nyomasztólag a német csapatokra. A »Temps« még külön is megállapitja, hogy az ellenség nem vesztette el kezdeményező képességét. Ha pedig kezdhet még, végezhet is esetleg ugyanakkor. A gall kakas halkan kukorit s rá harsány válasz kél a germán kakasok táborából. De nem az alldeutsch kakasok fujják a vezérszólamot. A pirostarajos, berzenkedő, részeg kappanok kora lejárt. A társaság más. A visszhang szelid és erőteljes. Solf, Erzberger, Scheidemann. Most kakasok költik ki a virradatot, miután a virradat már kiköltötte őket.

AMILYEN AZ ADJON ISTEN *Angliában, ugyanolyan a fogadj Isten Oroszországban. A kiontott vér visszahull a bérgyilkosok fejére. A boszu utra kél és sujt hetediziglen. Az uj bolsevikimetódus szerint harmincznegyediziglen, sőt ötszáztizenkettediziglen is. Harmincznégy embert végeztek ki az orosz szabadságharczosok Leninért, ötszáztizenkettőt Uriczkiért. Egy pár ántántbelit is, köztük nem a legrosszabbakat. Azaz a legrosszabbakat, mert hisz angolok is voltak köztük. Shylocki kalmárok, akik vérrel kereskedtek. A bolsevikiek kitünő tanulóknak bizonyultak és az angol iskolát a legmagasabb fokra fejlesztették. A gyilkosság kulturája elég fogékony talajra talált. A tanulókból mesterek lettek, akik tulszárnyalták derék tanáraikat. Az angolok meg lehetnek velük elégedve. És most mégis bosszuért kiáltanak. A bibliás angolok. A kis szenteskedők. Akik az angol kultura véres kövével dobták meg a világot, most azt várják, hogy az oroszok a türelem kenyerével válaszoljanak nekik. Ám a bolsevikiek nem olvasnak bibliát. Ez nem olyan bibliás náczió. De ha már egyszer kezükbe kaparintották azt az ugynevezett kulturbibliát, két marokra fogták és ugy vágták az angol hittéritők fejéhez, hogy ötszáztizenkettediziglen belésántultak. Akárcsak a politikájuk. Az ugyanis mindig sántitott Oroszországban.*

EGY NAGYSZERÜ KARRIÉR végre elérte delelőjét. Az olasz üstökös befutotta pályáját. Igazán megnyugtató. Megható és fölemelő. Meleg könyeket sajtol ki az érzékeny emberek szeméből. Cadorna, az olasz hadvezér, akit barátai, sőt ellenségei is kitünő időjósnak tiszteltek, bár épp oly kevéssé tudta az idők járását, mint a saját sorsát megjövendölni, most eljutott a dicsőség csucspontjáig. Minden katonai ambiczió tetejéig, mert ez igy dukál a tudós hadvezéreknek. A savoyai csillagot már a mellére hullajtották, a becsületrend nagykeresztjét is a hátán hordozza már — uj dicsőségről kellett gondoskodni számára. A hálás és leleményes olasz hadvezetőség nem is késett soká az elismeréssel. Elévülhetetlen érdemeire való tekintettel Cadornát segédszolgálatra osztotta be. Szép és kényelmes foglalkozás. Kevés munka, sok lógás. Nem kell dolgozni és nem kell gondolkodni. Ha meg gondolkodik egy keveset, nem árt vele senkinek. Csak egy kicsit elkéstek a Cadorna kitüntetésével. Előbb is megajándékozhatták volna ilyen tisztes segédhivatallal. A kiszolgált hadvezér jóvoltából ugyanis szinte már az egész olasz hadsereget be lehet osztani segédszolgálatra.

A kataklizma.

Ha a tejut, a menny abroncsa,
Lepattanna, mert rágja rozsda:
Széthullna a sok égi donga
S a bor: az élet, mind kifolyna.

A bort merné az Ur serleggel
S éltemet is felfogná egygyel.
„Jó volt — szólna. — Nem iszom már rá.“
S poharát a romokhoz vágná.

Fábián Ernő.

Krónika II.

Szivárvány.

— *szept. 13.*

Mint örömök szines, ragyogó hidja iveli át az eget és viharok komorsága után, tiszta és boldog zengések perczeiben csillog fölöttünk. Csak addig tart az élete, mig ráeszmélünk az ő gyönyörüségére, mig magunkba tudjuk szivni minden nagyszerüségét. Pompázik és tündököl, mint a világ csodája uralkodik az élet szürkesége felett és akkor tünik el, mikor a legszebb. Egy pillanatra fordulunk csak el tőle és mikor visszatekintünk feléje, már csak az ég üres, szomoru végtelenjét látjuk. A szivárványok eltünnek. Andorffy Mária meghalt.

A »*Tavasz után*« és a »*Szivárvány*« szerzője nem fog több regényt irni. Két fiatallányosan, üdén bübájos, de mégis mélységeket kutató regény, néhány zengő, tavaszi muzsikáju vers, néhány téma, néhány vázlat, ez mindössze, amit Andorffy Mária, az irónő, hátrahagyott, de életekben, emberekben, könyekben és fájdalmakban és bübájosan szép emlékekben annál több maradt mögötte. Mert ő csak azoknak volt Andorffy Mária, akik a kiváncsiságtól izgatottan, vagy esetleg talán csak a megszokottság csökönyösségével várták regényeinek egy-egy uj folytatását s azoknak, akik *A Hét* egy-egy finom verse alól ismerték a nevét és büvös fiatalságát csak nyomtatott sorokon keresztül érezték. De mindenki más, aki közelről ismerte, akinek kollégája, barátja, barátnője volt, csak igy szólitotta: Patyó. Még gyerekkorában adták neki a Patyó nevet, patyolatfehér teinte-je jogán s a beczéző Patyó név elkisérte fehér koporsójáig. És joggal. Mert Patyó fogalom volt: a fiatalság, a bübáj, a kaczagás, szőkeség, az örök vidámság. Ha vannak nevek, melyek a sötétséget és a halált jelentik, ugy Patyó neve a fényt és az életet jelentette. Minden gazdagság és nagyszerüség, amit a fiatalság nyujthat, az övé volt. Könynyedén és biztosan járt az utján, minden magától adódott neki, ahová lépett, onnan elmenekült minden árnyék. Az egész világ szinte csak dekoráczió volt az ő életéhez, végtelen kut, melyből csak ő merithet. S ő meritett is belőle bőségesen.

Huszéves korában már beszéltek róla és ő nevetve örült a dicsőségnek. Egy felnőtt szemével látott, egy gyerek szivével nevetett és ez a nevetés mindent szivárványossá, ragyogóvá varázsolt. A szürke kis szerkesztőségi szoba életet kapott, mikor belibbent hozzánk és magával hozta a vérhalom-utczai ákáczok illatát. Mi, szegény rabok, tőle tudtuk meg, hogy a Rózsadombon kibukkant a hóvirág, hogy ragyogó szédületben pompázik az orgona. A redakczió homályossága szines és csillogó lett, ha átlépte a mi negyedszázadosnál vénebb küszöbünket. A kéziratokkal teleszórt asztal fölött ott derengett a szőkesége és nevetése s ez a felejthetetlen nevetés ugy gyöngyözött, mint ezüstbuborék, mely fölfelé fut a hegyek kristálytiszta vizében. Pajkosan és rakonczátlanul mozgott, ezer dolog után érdeklődött, de harmatos lett minden, amihez hozzáért.

Bölcs volt az ő huszonegyéves szöszke kis fejével, mert ösztönszerüen jutott el oda, ahová mi éveken át tartó skepszis és töprengés után tudunk csak eljutni. Az élénk szineket szerette, a vidám és jó embereket, a hegedüket, a virágokat, a verseket és az élet mézédes izeit. Ebben a nagy szeretetében, melyben létünk jóságait és szépségeit maga köré süritette, mégis önzetlen volt, mert zengő, fiatal boldogságát visszasugároztatta felénk. Mi, emberek, hangszerek vagyunk, akik örömöt és szomoruságot muzsikálunk, aszerint, hogy milyen sors játszik rajtunk. Patyó nem volt az öröm hangszere, ő maga az öröm volt, a szent, tiszta, egyedülálló öröm, melyhez kórus zengett a beethoveni szimfóniában. A fantázia se igen teremthet hozzá hasonlóan tiszta stilusu lányt, aki nemcsak álmokban látta és áhitotta az életet, hanem bátorsága és ereje is volt hozzá. Az élet sugallata vezérelte és ez a sugallat megmondta neki, hol találja meg a legigazibb örömöket, a legszebb muzsikákat, a legderekabb embereket és a legédesebb süteményeket. Ebben az ő nagy ösztönében nem ismert skrupulust. Patyó utolsó lehelletéig hü maradt magához és életreszánt bátorságánál csak gyermekien őszinte becsületessége volt nagyobb.

Akik megsiratják, azoknak a könny forrósága bizonyára vigasztaló, de nekünk, akik mintegy álomban nézünk utána árnynyá lett ragyogó alakjának, nem marad más, mint a hideg, reménytelen kétségbeesés. Az irtózat ugyanis nemcsak halálában van meg, hanem a megdöbbentő örvényekben, melyek feltárulnak mögötte. Vajjon szabad-e hinnünk az életben, a munkákban és a jövendőben, mikor az ilyen huszonegyéves emberek is máról-holnapra csak ugy emlékké halványodhatnak? Az élet teljességéből átmennek a halál semmiségébe, minden akaratuk, lázuk és forrásuk szétfoszlik és az, ami tegnap még csupa energia volt, az ma a végtelenbe disszipáló kő? Minden elmult élet fölött egyformán kell hamut hinteni fejünkre, mégis, Patyó koporsójánál minden gyászbrokátnál sötétebben tárul elénk az élet meddősége és czéltalansága. Mi láttuk az ő életét, közvetlen közelségről ismertük, együtt örvendtünk korai sikereinek és együtt nevettünk örömeiben. Mi azért szerettük, mert igazán ismertük a matrózbluzos, fehérgalléros, szép szőke gyermeket, a ki tavaszszal, kollokviumok előtt, jegyzeteket szorongatva mosolygott bele a szelid Muzeum-körutba, az egyetem közelében; egyetemi szünetkor kibontott hajjal lovagolt a Rózsadombon, a főpróbákon kaczagva beszélgetett a savanyu arczu kritikusokkal, akik önkénytelenül is letették nagyképüket az ő közelében. Láttuk a tárlatokon, amint élénk, mohó derüvel nézte a sok szint, de láttuk a czukrászdában is, ahol kora szerint valójában még a legtöbb joggal lehetett volna otthon — s diadalmas ifju erejében ott is vert mindenkit maga körül. Mindenütt ott volt, ahol emberek nyüzsögnek és akarnak, utólérhetetlen volt abban, hogy az élet ezernyi vonatkozását mind-mind magába szivja. Mindent szá-

mon tartott és mindent a magáénak érzett. Ha *ez* az élet meg tudott szünni a maga teljességében, mielőtt kiélte volna magát, akkor mit kezdjünk a magunk unott, fáradt életével?

Mennyien vagyunk fáradtak, unottak és elégedetlenek és mégis megvagyunk, mégis őröljük a napokat és mégis hordjuk a terheket, legfeljebb nem látjuk harmóniában a világot. És ő, aki maga volt a harmónia, a dolgok boldog, szép találkozása, meghalt huszonegyéves korában. Patyó és a halál... Még gondolatnak is elképzelhetetlen lett volna ez tavaszszal. És most már itt van a »Tavasz után«...

Sirassuk? Nem! Irigyeljük. Sohase ismertünk boldogabb embert nála és sohasem élt leány, akinek élete teljesebb lett volna az övénél. Andorffy Mária halálával egy napfényesen derüs, árnytalan élet szivárványa tünt el előlünk. Egy élet, mely önmagában tökéletesen teljes volt, mely néhány esztendő alatt zajlott le, de ez a néhány év magába süritett egy hosszu emberéletre valót. Andorffy Mária keveset élt és mégis sokat, mert minden kiaknázhatót kiaknázott az élet koldustarisznyájából. Patyó nagyon gazdag volt, a világ mindenkinél többet adott neki. És most mindenkinél többet vett el tőle: éveket, melyek ha elkövetkeztek volna, a maguk mélységével és ragyogásával bizonyára még felülmulták volna elsistergett élete pazar szinességét. Ám Patyónak most már csak sötét éjszakája van...

De azért mégis Patyó volt a legboldogabb lány a világon.

Komor őszi estén.

Magas, merev házsorokba zárt,
zajos embersokadalomtól hangos
utczán lopva, rejtőzve járni,
suhanni: ez az én magányom.
A kávéház hazug fényében fürödve
érezni, hogy hiába minden vágy és álom
és sóhajokat küldeni a mult felé;
gyáván gyóntatni magam
és várni rettegve a jövőt.
Mindenki ismerős és idegen
s én is senkije vagyok mindenkinek,
s oly megnyugtató, hogy fölöttem
a kutató tekintetek elsiklanak.
Mily kár, hogy magam elől el nem
rejtőzhetem s aggódva másfelé terelt
tekintetem, mint konok, rossz gondolat,
csak visszatér megint.
— Mily jó volna ujrakezdeni,
és bizni, vágyni, hinni ujra!
Álmok hajójával ringani az élet
hullámos tengerén s fölöttem az önbizalom
ege derülne. Korai összeroppanásom
— épülőfélben levő ház rombadőlése —
néma felkiáltójel és gyilkos fenyegetés
a gondatlan makacs tervezőnek: nekem.
De nem birok már ujrakezdeni,
beleful fájó akarásom, álmom
a „nem lehet“ monoton morajába
és menekülök százszor és mindig hiába
keringve, mint a vér, felfrissülést szomjazva.
De — gyengekaru uszót az ár — visszasodor
az élet,
s a kávéház zajában, magányos asztalomnál
ujságlepedőbe rejtem — hiába — arczom,
előttem langyosra vált két pohár viz
s a Halálozás-rovaton feledkezik szemem,
miért, nem tudom, de mintha
egy régi, beteg ismerős nevét kutatnám,
ki oly messze maradt tőlem, mint élettől halál,
kit eltaszitottam, de mint kedvest, feledni
nem tudtam soha s kit kinos, virrasztó
éjeken visszaálmodtam gyönyörrel,
időt, mát, holnapot feledve,
s kihez — friss vizért a szomjazó — ugy
menekültem,
mint anyja ágyához ijedt kisgyerek
rémes álmok gyötrő éjein:
régi, rántcztalan homloku,
önbizalomfütötte, naiv, merész,
vágyaktól terhes, drága, áldott-megrokkant
fürtös ifju nevét: a magamét.

Halász Miklós.

Kesergő szerelem.

(Regény.) (10)

Irta: SZENTELEKY KORNÉL.

Margit asszony vibráló, pislákoló örömmel lapozgatta a német hirlapot, de sehol sem találta meg Lengváry nevét.

— Talán álnéven ir! — vetette fel Tallóyné látható lehangoltsággal.

És a legközelebbi alkalommal, midőn ismét Pesten járt, ismét elhozta a német lapot. Margit asszony szorgalmasan, kiváncsian átkutatott mindent, mintha csak a báli jelenlévők között keresné nevét, a Theater und Kunst rovatának minden sorát elolvasta, de Lengváry neve sehol sem volt fellelhető.

— Talán nem is volt ujságiró? — tünődött csüggedten a vigaszt váró asszony, de azért utolsó kisérletképpen anyja rábeszélésére mégis irt a Budapester Nachrichten szerkesztőségének, hogy van-e Lengváry nevü munkatársa.

Az orvos régóta nem jött már, a szerkesztőség sokáig késett a válaszszal. Margit asszony már türelmetlen volt és nagyon vágyott szelid álmok, simatükrü lelkiismeret és nyugodt gondolkozás után.

Egy májusvégi réggelen váratlanul ismeretlen irásu levél érkezett számára. A boritékból ujabb levél esett ki, szürke viaszkkal gondosan lepecsételve, a pecséten kivehető volt az L. és az A. betü, melyek fölött ötágu korona libegett és a következő kisérő sorok voltak a pecsétes irás mellett:

Nagyságos asszonyom,
bocsánatát kérem, hogy ismeretlenül irok Önnek, de egyik legkedvesebb barátom szomoru sorsát

szeretném megváltoztatni, az ő sorsa pedig az Ön kezében van. Egy levelet mellékelek soraimhoz, mely levél Önnek szól, asszonyom, de melyet nem szabadna az Ön rendelkezésére bocsájtani. Valószinüleg bucsuzás foglaltatik a levélben és talán sok elfojtott őszinteség is, melyet halála közeledtekor szokott az ember papirosra vetni.

Barátom ugyanis közel volt a halálhoz, párbajt vivott Önért, nagyságos asszonyom. Barátom megvallotta, hogy Önnek erről nincs tudomása, sőt arról se, mily nemes, hatalmas szerelemmel imádta és imádja Önt — ezért említem meg ezeket a dolgokat. Az Ön titkos imádója, asszonyom és az én szerencsétlen barátom most sincs távolabb a haláltól, mint azon a deczemberi reggelen, mikor a mellékelt levelet rámbizta; beteg a legigazibb és legszomorubb értelemben. Z.-ben (lélekölően unalmas alföldi város) van, a hol szerkesztőséget vállalt s ahonnan nagyon keserü sorokat irt nekem, melyben azt sajnálja, hogy oly távol kell meghalni a multtól, Pesttől, Öntől, vágyai fakasztójától. A tüdeje beteg, nemes lelkét pedig az unottság, a vágyódás marczangolja, — óh asszonyom, egy kis szánalmat kérek Öntől. Szánalmat, mely néhány sorban nyilvánuljon és higyje el, hogy akkor nagyon, nagyon sokat segitett nemes barátomon.

Bocsásson meg alkalmatlankodó soraimért.

Kézcsókkal ismeretlen tisztelője:

B. Békássy Bálint.

A másik levélből a titkon epedő szerelmes bucsuzó sorai estek ki, melyet a párbaj előtti éjszakán irt. Margit asszony ugy érezte, hogy lelkében valami meginog, azután összeomlik, mint gyermekkéz épitette kártyavár, azután üresség van, de mégis oly tiszta, oly megnyugtató minden, mint hüvös, ravatalszagu őszi reggel, mikor oly messzire láthat a szem. Mosolyogni, zokogni, kaczagni, jajgatni, megnyugodni, szenvedni, örülni, menekülni szeretett volna, de nagyon fáradt volt, arcza nem igen mutatott elváltozást. Ráhajolt a szerelmes lovag irására, mely halvány, meghatározatlan illatot lehelt s talán csókkal illette az ábrándos dőlésü betüket.

X. VANDA, A HATTYUNYAKU LEÁNYZÓ.

Langyos, illatos éjszaka, denevérek röpdösnek ki a padlásablakokból, akáczfa áll az udvar közepén, mely éppen fehérlik, virágzik és édes illata betéved a nyitott ablakon keresztül, a lány finom ujjai fürgén, ügyesen szaladnak, ugrálnak a billentyükön és meleg alt hangján Schumannt énekel. Az ének — talán az ákáczillat álomfehér szárnyain — utra kel az éjszakában, elkóborol a kert elhagyatott utain, mint emlékei közt senyvedő, csalódott szerelmes, megsimogatja a szunnyadó rózsákat, a baraczkfák rózsaszin szirmait, a gesztenyék sápadozó és vöröslő csucsos virágsüvegét, belcolvad a vén diófa susogásába, melynek fekete árnyékába talán a mezőkön, berkeken kóborló, bokrok között leselkedő Faun pihen és hallgatódzik, hiszen oly szép, oly vonzó a női hang. A korhadozó fákban, a konyha küszöbében csiripelő tücsök is elhallgat, a lehunyt szemü fecskék felpislognak az eresz alól, a czéltalan éji szellő elül, megpihen a galyakon és a selymes haju pázsiton, mert már van andalitó simogatója és altatója a zsengelevelü bokroknak, az összecsukott szirmu, lehajtott fejü virágoknak.

Lengváry felnyitotta szemét: mellette a szőkehaju fiucska ül némán és komolyan, a szalon másik sarkában karcsu, fáradt arczu utitársnője, mellette egy molett, cselédgondoktól őszülni kezdő asszony, a legkényelmesebb karosszékben pedig szikár, sovány, pepitanadrágos öreg ur nézegeti kézelőgombjainak egyszerü szerkezetét.

— Nagyon szép volt! — áradozott ellágyult hangon a margarétás férfiu, midőn az ének befejeződött. Vanda kisasszony lesütötte szemét:

— Az énekben nagyon dilletáns vagyok.

— Kedveli a muzsikát, szerkesztő ur? — kérdezte a társalgás folytatásaképp Litkovszkyné, a molett asszonyok kerek mosolyával.

— Örök szerelmem!... — mondta érthetetlenül, sóhajtósan a kérdezett és a legszebb nyakon felejtette réveteg tekintetét.

Már többször volt Litkovszkyéknál, de Vanda kisasszonyt ez alkalommal hallotta először énekelni. A fővárosi szinházak és hangversenyek pontos ismerője sok fejlett iskolázottságu, csodálatos hangot hallott már, mégis a hattyunyaku leány kellemes, kidolgozatlan, meleg altja sokáig bugott, duruzsolt emlékezetében. Hogy miképen került e kedves, rácsoskapuju házba, arra már maga sem emlékszik. Egy délelőtt zsakett volt rajta és mereven tiszteletét jött tenni utitársnőjénél és annak hozzátartozóinál, azután sürübbek lettek a séták a liget ritkán öntözött utjain, később sürübbek lettek a zeneesték is, Lengváry még négykezest is játszott a szőke, fáradt szemü leánynyal, lehet, csupán azért, mert játékközben megérinthette a finom, rózsaszin körmöket.

— Nagyon jól kisért, Lengváry ur! — szólt Vanda kisasszony s bal szemének bágyadt kagylója kedvesen remegett.

— Ha önt nem ismerem meg, ugy elfelejtek zongorázni.

A margarétás férfiu dudolgatva, fütyörészve tért haza ilyen négykezes esték után. Az élettelen utczákon sokáig hallotta még a hattyunyaku lány dalát, mikor lassan, ábrándosan andalgott hazafelé, mint holmi szerelmes alanyi költő. Oly szép volt mindig az est (talán a megváltozott időjárás volt ennek okozója), a nappal se volt már elviselhetetlen, kedvvel ült le asztalához, szelid megelégedéssel olvasta lapját és az iróasztal egyik fiókját elfelejtette felnyitni. A Z. és Vidéke szerkesztője megváltozott. Nemrég még halálért áhitozott, fakó unottságban vergődött, lázongott a lelke, nemrég még hosszu levélben panaszolta el iszonyuan eseménytelen életét a jó barátnak, szerelmet emlitett benne és átlyukasztott szivet, vagy tespedésben elfuló életet, az Egyetlen ablaka alatt szeretett volna elvérezni s ezeknek keresztülvitelére kért erőt meg lehetőséget; nemrég még este, a szerkesztőségi dolgok elintézésekor titokzatos látogató ült le vele szemben, szép, fekete asszony és jellemző illatát mindig maga után hagyta. Néhány napja tán mindössze, hogy nem olvassák el ujra és ujra a fiókba zárt verseket, hogy más irja a szinházi kritikákat, hogy nem terveznek utazásokat a fővárosba és annak sincs még sok ideje, hogy el akarta hagyni állását és utódot keresett lapja számára.

Reggel, mikor a tükörbe nézett és barátságos, nyugodt arczot pillantott meg benne, hangosan igy beszélt a szembenéző férfiuhoz:

— Mi történt veled, barátom, hogy ennyire megváltoztál? Mennyivel frissebb az arczod, mennyivel üdébb a mosolyod és a hajadból szinte eltüntek a fehér szálak...

Azonban minden gondolatot került, mely esetleg megmagyarázná ezt az elváltozást. Nem akart, nem

mert, de nem is tudott a multra gondolni. A régi emlékek felidézésétől ugy félt, mint még be nem gyógyult seb érintésétől, mely esetleg, kiméletes nyugodtságban még begyógyul; lassan, fáradtan lelohad s piros parázzsá válik a szerelem egykoron kinzó, hatalmas lángja és azontul már kedves, szende dolog lesz az emlékezés.

Lengváry igazi kedély- és életmódváltozása azonban akkor állt be, mikor egy reggel, midőn a virágkereskedésbe lépett, hogy szokott margarétáját megvásárolja, a szépszemü tulajdonosnő mosolyogva jelentette, hogy margarétái mind elfogytak, sőt egyhamar nem is szolgálhat friss ekkel. A szerkesztő már eldobta a régit s igy margaréta nélkül maradt. Ez volt az első nap Z.-ben, hogy a titkon epedő férfiunak ne lett volna sárgaszemü virágja. És csodálatosképen, mikor ez a talizmán hiányzott gomblyukából, nem jutott többé eszébe a Pestre utazás gondolata, elfelejtette, hogy meg kellene válni a vidéki napilaptól, arra sem gondolt, hogy egyik fiókjában vaskos verscsomó lapjai arra várnak, hogy előkerüljenek sötét magányukból, hogy esti világitásnál ismételten elolvassák őket. És különös dolog volt az is, hogy a »Levelek egy távoli asszonyhoz« czimü állandó rovatnak sohasem lehetett helyet szoritani a lapban, mindig fontos, elhalasztthatatlan hir, vagy egyéb közölni való akadt, ugy hogy Lengváry szinte kénytelenségből beszüntette ezt a rovatot.

Egyidejüleg a szinházi jegyzetek irását is elhanyagolta a disztelen gomblyuku férfiu. Az esti séták, a rácsoskapu előtti bucsuzások néha sokáig tartottak, máskor a zenecsék akadályozták a szinház látogatását; a vakácziózó, Pestet látott jogászok áradozó, olvashatatlan kritikákat irogattak, Lengváry megrázta fejét, midőn a helyesirási bünöket javitgatta, azonban nem változtatott a helyzeten. Ha pedig néha elment, látcsövével nem vizsgálgatta Perényi Renée kisasszony csupaszul hagyott karjait, rizsporos hátát, hanem a földszinti páholyból előrenyuló, karcsu nyakat nézte a legzajosabb, legizgatóbb jelenetek alatt. Igy magyarázható meg az, hogy midőn hazatérve, kritikát akart irni, már nem tudta, mily darabot nézett végig az este.

A vöröshaju szende megérintette vállát a Városi Nagy Kávéházban.

— Ily melegben már nem kellemes a séta — tiltakozott Lengváry, pedig a szinésznő semmit sem szólt, csak rosszkedvü volt.

— Visszajössz még! — gondolta minden értelem meg komolyság nélkül és szeliden fogadta egy patentnyakkendős ügyvédjelölt meg egy kecskeszakállu fogorvos széptevéseit.

A bájos, fehér nyak, a puha, duruzsoló alt hang, mely esténkint az ódivatu bútorok közt uszott, a finomkörmü ujjak játéka a fehér elefántcsontokon, közös séták, kedves szavak, azonos gondolkozás, a meleg pillantások, melyekben néha az ábrándos szerkesztőt részesitették, — megváltoztatták annak fásult kedélyét. Mind hihetőbb, természetesebb és kedvesebb lett az a terv, hogy egészen Z.-ben maradt.

— Egész kellemes az itt lét! — mondotta egyszer Litkovszkyné kérdésére és önmaga csodálkozott leginkább ezen az őszinte feleleten.

Litkovszky Vanda kisasszonyban titokzatos kellem, meleg vonzóság lakozott, mely még a vidék gavallérjait is megháditotta. Nem volt szép, haja minden jelentőség nélkül szőke, szeme majdnem megegyezett sötétes hajszinével, mintha a természet már nem akart volna uj szint kikeverni palettáján, nyaka ellenben tökéletes, lágy, karcsu és gyönyörü volt. A bal szemhéja kissé visszamaradt, mikor felnézett, mintha álmos lett volna ez a szeme, melyet a vidéki izlés ugyancsak kifogásolt. Mégis lényének tiszta, üde bája és fehérsége ugy vonzotta maga köré a vidék hetykebajszu ifjait, mint valamely fehér virág májusi napsütésben a méheket, ó, de a bársonyos szirmok összecsukódnak a mézért és illatért áhitozók előtt. Lengváry előtt talán megnyilt a szép, hótiszta virág s a város ifjusága csodálkozott, irigykedett, vagy káromkodott a félszeg, álmatag jövevény sikerén, az idős, kávézó nénikék pletykákat lotyogtak összejövetelükkor, sőt a pénzügyigazgató kuglibábalaku felesége azt is tudta, hogy mely napon lesz az eljegyzés s hogy mennyi a hozomány pontos összege.

Ezekre a tereferékre különösen a közös séták szolgáltattak okot. A Litkovszky-lányok, Lengváry és a kis György állandó, elválaszthatatlan alkonyi sétaalakokká váltak a Petőfi-ligetben, vagy a korzón. Rendszerint együtt andalogtak, de mikor a szük járdára érkeztek, Vanda kénytelen volt előre menni a Z. és Vidéke szerkesztőjével, aki azonban ekkor is ugy társalgott, mintha együtt lenne a sétáló társaság. Mindössze egyszer mondott kissé merészebb bókot:

— A legtökéletesebb női nyakat, a legfinomabb ujjakat, a legvonzóbb hangot, a legkedvesebb lányt önben találtam meg, Vanda.

A lány elpirult, mintha tüzvörös virágok fölé hajolt volna.

— Maga már sok nőt látott, ismert és szeretett, ezért nem tudom hinni, hogy igazat mond.

A közös séták azonban nem tartottak már sokáig. A pesti vendégek utazásról és csomagolásról beszéltek, egy délután a szőkehaju fiucska Lengváry elé szaladt és szomoruan jelentette:

— György elmegy holnap vasuton Pestre.

Vanda és a szerkesztő kikisérte a vendégeket, György kicsit lőnyczett a bucsuzásnál s a karcsu asszony igy szólt Lengváryhoz:

— Nem akarna megint utitársunk lenni?

— Ugy megszoktam már . . . olyan jó itt.

És Vandára nézett, a ki merengve nézte a mozdony füstjét, mintha nem hallotta volna a megbékült férfiu kijelentését.

A vonat elindult, György sokáig lengette a sétapálczájára kötött zsebkerdőjét, mig végre egy fordulónál eltünt a röpdeső, fehér felt, a füstös, fekete vonat. A kikisérők egyedül maradtak. Sokáig szótlanul, szinte érthetetlenül csodálták az egyedüllétet, majd lassan megindultak a város felé.

— Egyedül maradtunk! — kezdte szellemtelenül a társalgást Lengváry.

Nehezen siklottak rá a beszélgetés sima, megszokott vágányára, valami megmagyarázhatatlan félelem, vagy talán csak a szokatlanság érzése előzte meg a melegebb beszédet.

— Szeretem, hogy Vandának hivják — mélázott álmatag hangján Lengváry. — Vanda lengyel királyleány volt, a ki visszautasitotta egy germán fejedelem megkérését, mire az háborut izent Lengyelországnak.

— Mily kedves, hogy nevemmel foglalkozik. Az ön keresztnevét, sajnos, ma már gyakran használják profán ajkak és emberek.

— Szent anyám Musset-t kedvelte, mikor megszülettem! — magyarázgatta az Alfréd név viselője.

Meleg délelőtt volt, az utczákon alig lehetett embert látni, az ablakokból, mint kiöltött nyelvek lógtak ki a szőnyegek, a poroló hangja, a konyhai mozsarak bágyadt, ebédszagu zenéje kihallatszott a poros, kecsizörgős utczára.

— Imádom a lengyeleket! — beszélte folytatásképen egyik fordulónál az ábrándos lovag. — Rokonszenves, átérzett, szinte azonos szomoruság ömlik végig történelmükön, muzsikájukon, irásaikon, képeiken. Ah, Chopin, Csajkovszkij, Miczkievicz...

A hattyunyaku leányzó félve mondta:

— Atyai nagyanyám rokonságot tartott Szobieszky Jánossal, atyám még tud is valamit lengyelül, de én... én csak a muzsikát szeretem.

— Ha Pesten lakna, már az Opera tagja lehetne! — bókolt a szerkesztő.

— Szó volt róla, hogy Pesten énekelni tanuljak, de anyám nem egyezett bele. Akkor egészen egyedül maradna.

— Én sem engedném! — szólt merészen és halkan Lengváry.

— Miért? — hangzott lágyan, hizelgősen, kiváncsian.

— Mert akkor én is egyedül maradnék.

Kellemes, hosszas csend követte e szavakat s csak a bucsuzásnál szólalt meg Vanda, hogy délután okvetlenül jönne el hozzájuk Beethovent játszani. Lengváry pontosan megjelent s örömmel ült a zongorához. Litkovszkyné talán kézimunkázott mögöttük, Vanda meleg karja néha odaért kisérőjéhez, ujjai néha megérintették a szerkesztő csontos ujját, amikoron a secondo játszója rendszerint elfelejtette a keresztek számát, avagy az alsó hangok fekvését. Nemsokára Litkovszky is hazaérkezett, éles pepitanadrága, szikár alakja a divatlapok kivasalt lordjaira emlékeztettek. Litkovszky nagyon szépnek találta a májusi alkonyatot és ezért sétát ajánlott.

— Megázunk! — aggodalmaskodott Litkovszkyné a felhőket kémlelve, de azért mégis elindultak s arra a hosszu, jegenyékkel szegélyezett utra tértek, mely a város közelében elhuzódó folyócskához vezetett. A sápadt alkonyatban ugy állottak a merev jegenyék, mint óriás katonák, hü gránátosok, akik előtt a király vonul el. A szőke leány hibás szemkagylója kissé remegett, mikor ezt kérdezte lovagjától:

— Mondja csak, Lengváry, miért nem hord most margarétát gomblyukában?

Lengváry elkomorodott és sokáig késett a felelettel.

— Talán valami jelentősége van annak a virágnak? — érdeklődött tovább félénken a bársonyos hang.

— Igen! — felelte tompán az elkomorodott férfiu. — Ha olvasta irásaimat, talán észrevette, hogy mikor idejöttem...

Nagyon nehéz és fájó volt emlékezni, hangja elfult, mint a töredelmesen valló gyilkosé, kezével ügyetlenül legyintett, majd kissé élénkebben igy szólt:

— A margaréta a mult virága és olyan jó, hogy ön mellett lehetek, herczegnőm.

A jegenyéket hüvös szellő tarajozta fel, a nap szürkés, rojtos felhők mögé ereszkedett, sötétedett.

— Mindent tudok! — szólalt meg a hattyunyaku leányzó. — Ezért ne beszéljen róla. Különben sem szeretem ily szomorunak látni.

Halk, langyos eső csöpögött, de azért nem tünt el az alkonyat pirja a nyugati égboltról. A sétálók visszafordultak. Az esőnek üde, nyárias, porverte illata lengett az alföldi város széles utczáin, a kis ablakok kinyilottak s a házakból meleg, édes szobaszag, elnyütt, érzelgős akkordok vegyültek az eső friss illatába.

— Bocsásson meg, ha szomoruságot okoztam kérdésemmel! — szólt Vanda, mikor utczájukba érkeztek.

És Lengváry mondani akart valamit, mikor kezet szoritott.

Aznap éjszaka komor felhők kergették egymást a csillagtalan égbolton. A hold ritkán álmos, fátyoltakarta arczczal bukkant elő, meg nézett szét, mint pálinkás toronyőr, és barátságtalan szellő kelt utra a fekete éjszakában.

Vanda ablaka alatt elhelyezkedett a füstösképü banda, Lengváry jelt adott a zene megkezdésére. Feltürt kabátban, az izgalomtól dideregve állt a rácsos kapuju ház előtt és leste a hattyunyaku leányzó ablakát. A spaléta kissé kinyilott, miközben egy gyufa fellobbanását lehetett megfigyelni a nyulánk résen át. Lengváry szive ekkor heveset dobbant, mint oly embereké, akiket váratlan öröm vagy bubánat ér.

*

Másnap reggel egy vers jelent meg a Z. és Vidékében, közvetlen a hirek előtt, melyben Vanda Lengváry költeményére ismert, a megénekelt virágszálban pedig önmagára. Mosolyogva, ujjongani akaró boldogsággal olvasta a költeményt, de azért senkinek emlitést nem tett róla, a lapot eldugta az ebédlő asztalán alvó diszalbumok alá, noha Vandán kivül más nem igen olvasta az uj napilapot. Mikor délután beállitott a reggeli vers szerzője, melegen szoritotta meg kezét.

— Nagyon köszönöm a verset is, a muzsikát is, olyan jól esett mindkettő.

Lengváry semmit sem felelhetett, még a kezében felejtett finom kezet se szorithatta meg jelentősebben, mert Litkovszkyné lépett a szalonba. A négykezes ezen a délután elég rosszul ment. Nemcsak az álmatag férfiu hibázott, aki mindig a puha, női balkéz karcsu kisujját akarta elérni jobbkezének ötödik ujjával s ezért néha pár hanggal magasabbra kuszott, hanem a hattyunyaku Vanda finom ujjai sem peregtek, tánczoltak, futkostak oly simán és ügyesen, mint máskor.

— Ma nem mehetünk sétálni! — mentegette magát Litkovszkyné, mikor véget ért a szimfónia. — Vendégeket kapunk vacsorára és készülődnöm kell. De legyen önhöz is szerencsénk, Lengváry ur.

A meghivott mélyen meghajolt és este néhány szintelen szegfüszállal pontosan állitott be Litkovszkyékhoz. Vacsoránál Vanda mellett ült és jóformán semmit sem evett.

— Szerelmes lett ez a pesti fiu! — dörmögte elégedetten Iszákovics Pista bácsi jóétvágyu szomszédnőjének.

Litkovszkyné azon panaszkodott az asztalfőn, hogy Vandában semmi háziasság nincs, undorodik a konyhától, meg a cselédgondoktól.

— Kár, hogy nem adtuk konzervatóriumba. Mindig csak a muzsikán jár az esze.

— Fenét a muzsikán! — dünnyögte Iszákovics és az ásványviz után nyult, de a közbeszólást csak a nyularczu táblabiróné értette meg, csupán ő mosolygott helyeslően és titokzatosan.

A vidéki, pirosarczu, harcsabajuszu öregurak, a molett vagy deszkasovány asszonyok, akik kinyilott, hervatag rózsákhoz, vagy zörgőcsontu, nyurga madarakhoz voltak hasonlók, vig, zajos beszélgetésben költötték el a libát fejes salátával meg a karameles parfait-t. Litkovszky nehéz, sárga borokat töltögetett és a borok származását regélte el. Bizalmas, meleg hangulat telepedett a társaságra, miközben egy galambősz, szemüveges férfiu — a város nyugalmazott polgármestere volt — másnapra az egész társaságot a folyócska menti szőlőjébe hivta meg.

— Aztán csónakokról is gondoskodjál, hogy evezhessünk a holdfényben — kiáltott oda a pofaszakállas főjegyző, aki különben az asztal alatt a szépszemü pati-

kusné hegyesorru czipőjével beszélgetett és zajos helyeslés, kusza kaczaj bugyborékolt fel a zsivajból.

Vacsora után két részre szakadt a társaság. Az urak vastag szivarokra gyujtottak és hosszan nézték a finommetszésü poharakban a bor szinének szivárványos játszadozását, az asszonyok torta-reczeptekről, cselédekről, távollevő emberekről beszélgettek. Vanda és Lengváry sehova se csatlakoztak, az ebédlő egyik sarkában ültek és kicsit hosszasan nézték egymást.

— Az éjjel már nem tudtam elaludni a muzsika után. Maga aludt valamit?

— Semmit! — mondotta örömmel Lengváry. — Önre gondoltam és megint, mindig önre gondoltam.

Az urak között politikára terelődött a beszélgetés és valaki hevesen ütögette az asztalt.

— Szép este van! — állapitotta meg a tapintatos Iszákovics. — Gyerünk, üljünk ki az udvarra.

A tervet a nők társasága is tetszetősnek találta (talán azért, mert Iszákovicstól származott) és lassan megindult a vándorlás. Üvegburás gyertyákat helyeztek a kerti asztalokra, Litkovszky gondosan vitte borosüvegeit, Litkovszkyné kendőket hozott a hölgyek számára.

— Játszszál valamit, Vanda! — szólalt meg a főjegyző kövérkés, dekoltált neje. — Ugy szeretem a muzsikát.

— Játszatok valami négykezest és hagyjátok nyitva az ablakot! — ajánlotta a ház asszonya. — Ugy egészen jól lehallani.

Vanda és Lengváry egyedül maradtak a szalónban. A szerkesztő szótlanul nyitotta fel a zongorát, majd a kottaállványhoz lépett és halk, remegő hangon kérdé:

— Mit játszszunk?

— Valami könnyüt. Talán Moszkovszkit.

Lengváry hosszasan keresgélt.

— Nem találom! — szólalt meg végre.

— Majd én megkeresem! — hangzott ideges vibrálással a lány meleg hangja.

Kint vigan nevetgélt, beszélgetett a társaság, az urak borába muslincza röpült, barna lepkék csapódtak a gyertyák üvegéhez, a pofaszakállas főjegyző az alkonyodó szív szerelméről beszélt a feketeszemü asszonynak — senki sem vette észre a kottakereső párt és senki sem várta a négykezes elkezdését.

Ákáczillat uszott be a szalón ablakán. Vanda kissé lehajolt és a sötétszőke haj némely makranczos szála megérintette a rajongó arczát.

— Hajának olyan illata van, mint távoli, hüvös erdők mélységében félénken nyiló zsenge gyöngyvirágnak! — mondotta lázasan.

A hattyunyaku lány zöldkötésü kottát huzott elő.

— Oly gyönyörü vagy, mint szivárványos tündérmesék királylánya s oly tiszta, mint az égből hulló, angyalcsókos hópehely! — rebegte folytatásképpen a kipirult férfiu.

Vanda zavartan az állványra helyezte a kottát s álmos balszeme különösen fénylett.

— Nagyon szeretlek! — dadogta érthetetlenül Lengváry, miközben ügyetlenül térdre esett a hattyunyaku leányzó előtt és rózsaszin körmeit csókolgatta.

Vanda fáradt, remegő kagylóju szeméből könycsepp buggyant ki, mely kerek foltot hagyott a férfi vállán.

— Te édes, te minden!...

Hangja oly hamvas, oly bársonyos volt, mint az árvácska szirma.

(Folytatása következik.)

Amourette.

I.

Az aszubort és a szerelmet
nem inni, szürcsölni szabad csak.
Annak, aki habzsolva élvez:
gyönyört se csók, se bor nem adnak.

A poharat ajkad előtt tartsd.
Az illatot, a szint élvezzed!
S a mámort minden lassu kortyban,
a mámort minden hosszu csókban
mint csodás álomban, érezzed.

Ne siess sohase a csókkal!
Lassan hajolj a váró ajkra.
Illatát, tüzét szivd magadba —
Álomnektár a kedves ajka.
De csak szürcsölve van zamatja.

II.

Piczike füleknek két piros kagylója
mintha sötét tenger két csolnakja vóna.
Fekete hajtenger két biborcsolnakja.
A szerelmes csókok az utasok rajta.

És mig sziveink egymásra hajolnak,
fekete tengeren ring két piros csolnak.

III.

Az ajka piros s a szeme
feketék feketéje.
Fait jeux, fait jeux, rouge et noir!
Csók a játék betétje.

Duplázva tesz, aki veszit:
Két csók az ajkra, szemre.
És mindketten mindég nyerünk,
Csak egynek van itt veszte:

A józan ész elvész bizony.
De azért rajta, játszszunk!
Az élet oly bizonytalan
S oly biztos a halálunk...

IV.

Szerelem, csók hervad ugyis,
Oly rövid nekik a nyár.
Ne ereszd el kedvesed, mig
ajakad ajkára vár.

Mert a napok rövidülnek,
Egykettőre itt az ősz.
Piros ajak halavány lesz,
Barna, szőke haj meg ősz.

S akkor aztán sirathatjuk
— mi örökre elveszett —
Csókot, amit meg nem kaptál,
többé meg nem lelheted —
Őszi ködben a virágot
már hiába keresed...

V.

Meghalt egy édes, boldog szép nap.
A ma meghalt. Nem láttalak.
Reggeltől estig vártalak.

Megérjük tán a holnapot még?
De mégis gyilkosok vagyunk.
Örök hulla ez a napunk.

Vértesy Gyula.

Saison.

Pillanatfelvétel.

— *szept. 13.*

A háboru mindent eldurvitó infiltrácziós anesztéziájában egyedül csak a rózsa szirmához hasonlatos női fülkagylócskák őrizték meg régi érzékenységüket, miért is csak keztyüs kézzel és halkan merem megpengetni a betü-czitera hurjait, amelyeken pedig egy uj Cicero tutta forzá-jának kellene végigmennydörögnie. És elismerve az »in medias res« elvének egyedül üdvözitő hatásosságát, egy pillanatfelvétel lemezét teregetem az olvasó elé.

Bágyadt ősz, a királyi vár mögött haldokló nap, az aszfaltszalag pedig, amelyet a versenyfutás terminológiájából kölcsönkért szóval: korzónak neveznek, a legtulzottabb mértékben teli van emberekkel. Uralkodó szinek: a papaver rhoeas virágának pirossága, valamint az az indokolatlan, sőt ebben a kormos milieuben czélszerütlen fehér, amelyet a gyöngébb nem a lilium candidumtól lesett el, vagy legalább is ehhez szeret hasonlitani. Mindebből pedig önként következik, hogy a parton tulnyomó részben hölgyek sétálgatnak, illetve hölgyek rendezik egymás között azt a versenykorzót, amelynek végczélját már Aphrodite, Hera és Athene is Paris almájában állapitották meg. Itt, ezen a diszes pályán, a háborut nem veszik tudomásul. A központi hatalmak határsorompója, Paquin és társainak fájdalmas hiánya igazán nem látszik meg a hölgyek ruházkodásán. A rue de la Paix-t egészen jól helyettesiti a Váczi-utcza és környéke.

Azonban — és itt szónoki pauzát kell tartanunk — a ruházkodásban egyre hatalmasabb mérvü druhátlanodást tapasztalunk. A hölgyek talán ezzel akarják dokumentálni, hogy a háboru következtében bizonyos nyersanyagokban jelentékeny hiány állott be. Bizony: hölgyeink legtöbbjét csak vékony selyemruhácska takarja, ha ugyan eltakarásnak nevezhető az az árnyjáték, a mely a haránt-jövő napsugár következtében testük és leplük furcsa gomolygásában szemünk előtt lejátszódik. Arról nem is beszélünk, hogy bár ezek az öltözékek semmi szin alatt sem nevezhetők szegényeseknek, mégis azt az illuziót akarják kelteni, mintha viselőjük pénztárczája a teljes ruha, az öltözék-komplexum beszerzése előtt kimerült volna. A harisnya olyan vékony, hogy egész bátran lehetne föléje huzni még egy harisnyát. A czipő csak talp és sarok, vagy mindössze kisérlet abban az irányban: hogyan lehet a bőrhiányt müvészies megoldani. A szoknya, istenem, legfeljebb balletszoknyácskának felelne meg, a felső testből pedig annyi van szabadon, hogy néhány évvel ezelőtt egy ing is jelentékenyen többet takart. Ezzel szemben: kábitó parfőmfellegek keverednek össze a propellerek füstjével, az arczok pedig a kármin és egyéb pirositó meg fehéritő festékek dus lerakatai és nincs annyi ékszer egy kisvárosi ékszeresbolt kirakatában, mint amennyi — részben hamis — egyetlen hölgyecske csuklóját, nyakát és ujjait disziti.

Nem megrovási kaland akar lenni ez az irás, hanem egyszerü megállapitás. Épp ezért engedtessék meg nekünk, hogy egyenesen kimondjuk azt, ami a szivünket nyomja. Hera zokogva sir egy homályos zugban, mert Phryne lett az Olymposz istennője. A korzó polgári leányai fiókdemimonde-okká pillangóztak, a családanyák pedig — erről talán ne is beszéljünk... Egy ilyen csoportosulás: korzón, szinházakban és egyebütt, szinte nagyméretü női vásár illusióját kelti, ahol csak ki kell nyujtani a kezet, hogy görcsösen kapjanak utána, a vásárra vitt portékák. Fásult lelkek, ernyedt idegek, amikben valószinüleg parányi ellenállás sincs, csak egyetlen vágy: élni, élni, minél lázasabban és minél bódultabban élni! Szaladni lélegzetfulva a pillanat után, mert ha elrepült, legfeljebb csak zokogni lehet. A társadalmi jelenségek oknyomozója ennek a kórtünetnek is megtalálhatja a baczillusát, a krónikás azonban, — akinek anyja, felesége és nővére van — nem tehet mást, mint összeszoritja a fogait, sőt beleharap az ajkába, hogy senki ne vegye észre kibuggyanó könyeit. Persze, a női lélek mindig alkalmazkodó volt, most sem csinál tehát egyebet, mint amit a természettudomány mimikrinek nevez. Kommercziális nyelven: nagy a kinálat, kicsi a kereslet. A mérleg egyensulyát tehát csak az áru minősége állithatja helyre. És itt most nincs szó házasságról, sőt nincs szó még hosszabb vagy rövidebb lejáratu liaisonokról sem. Itt: a nőről van szó, aki párt keres magának és mert a számarány szerint legfeljebb minden tizedikre juthat csak férfi, hát harczba viszi nőisége teljes arzenálját.

Ribaupierre grófnő kiszolgálólány egy pétervári kávéházban, Mater Emerica bádogharisnyát huz a novicziák lábaira, Kovács Péterné vagy Blau Sárika pedig Dubarry szerepére vágyik, persze, a maga kispolgári reláczióiban. Ugy látszik, a női lelkekben is nagy metamorfózisok játszódnak le. Az effektusok kissé brutálisak, de az asszonyi psziché megtalálja most is ösztönösen a maga védőfegyvereit. A szoknyák egyre rövidebbek lesznek, a harisnyák nemsokára selyemhálókká változnak át, a kivágások, bevágások és egyéb anyaghiányok mind merészebbekké válnak, de azért egyszer csak elérkezik a visszahatás. Mert a nagy káoszban és a portéka sokaságában a legügyesebb vásárló sem bir eligazodni, igy hát Ophelia — azaz hogy: Kovács Péterné meg Blau Sárika mégis csak megfogadja

majd Hamlet tanácsát és felhuzza fehér lábacskáira a Mater Emerica bádogharisnyáit. Hogy fel fog csillanni a férfiak szeme, mikor majd az első bádogharisnya megjelenik a korzó aszfaltján! Az lesz még csak a gourmandoknak való falat! S még szimbolikus jelentősége is lesz esetleg! Ez a bádog lesz talán az a pánczél, melyen megtörik végre az ősi férfi-ostobaság, mely sohasem az asszonyt kereste a toiletteben, de a toilettet az asszonyon.

Alex.

Divina Comédia.

Irta: DORMÁNDI LÁSZLÓ.

A Portinari-palota kitárt ablakaiból fuvolások vidám muzsikája csendült ki az éjszakába. Tánczoló párok elmosódott alakjai suhantak el, vertezüst kandeláberek viaszgyertyái ragyogó sárga fényt vetettek. A sarkokban aranyos lábu asztalkákon inycsiklandó ételek garmadája, fehérhusu, füszertől illatos kappanok, pufók, bársonyhamvas gyümölcsök, metszett kristályedényekben drágakő csillogásu ó-borok. Római orgiák megelevenedett, szines bőségtől duzzadó jelenetei.

Az ablakfülke hajlitott karfáju kerevetén elgondolkodva ült Beatrice. Apró selyemczipellős lábai himzett vánkoson nyugodtak, mély, komoly tekintetü barna szemei egykedvüen siklottak el a mulatozó társaság feje felett, a messzeségbe. Sok firenzei ifju dalolt himnuszokat e lábacskákról, sok ábrándos szerenádot ringatott szárnyán az alkonyi szellő, amik a szép lány messzinéző szemeiről szólottak és arról az ismeretlen, titokzatos világról, ami a szemek ablakán kicsillant néha. Beatrice a legszebb, leggazdagabb lány volt Firenzében, de sápadt arczát csak a láz piritotta ki néha, nem a jókedv. Keblében a halál árnyékos réme lakott és ezt senki más nem tudta, csak ő.

Büszke lovagok, gazdag kalmárok, vidám ifjak és bölcs öregek versengtek kezéért, de csak határozott, rövid visszautasitásban lett részök. Fenséges, megközelithetetlen magasságban maradt mindig a lány, mint oltárképek bánatos szüzei, mosolyát, gyémántnál drágább ajándékul soha meg nem kapta földi halandó. Beatrice, a halállal szivében, ugy járt az emberek között, mint a mennyország földre tévedt, tiszta angyala.

*

Az országut árnyékos, éjjeli sötétjében lassan, nehezen biczegve, poros, szakadt ruháju vándor igyekezett. Komor, szürke kámzsa borult fejére, arczvonásai homályban maradtak. Csak nemes, élesmetszésü sasorra tört ki büszkén a vászon alól és két izzótüzü szeme parázslott. A hóna alatt vigyázva rejtegetett vastag papirtekercset szeretettel simitotta néha végig.

Fájdalmasan huzta maga után bal lábát. Nagy utat tett már meg máma, czipőtalpa kilyukadt, valami hegyes kő vagy utszéli bojtorjántövis felsebezte lábát. A sötétségből kicsillantak a város kivilágitott palotái, fénylő ablaksorok. Hatalmas kupolák domborodtak, merészen szökkent az égbe a háttér derengő fényében a diszes székesegyház hegyes tornya.

Az idegen beért a városba, kiváncsian szemlélődött az utczákon. Valamikor járt már itten, azután kiüldözte hazájából a politika váltakozó szeszélye. Volt hires demagóg, volt rettegett diktátor, volt halálra keresett számüzött. Az alkorán aranybetüs bölcs mondásai jutottak eszébe, ha végiggondolt néha az életén, amik a szerencse forgandóságáról szólanak.

Az utczák döngő kövein marczona alabárdosok őrjárata koczogott végig. Füstös, vörös fáklyafény csapott a vándor arczába, mélyebben huzta szemére fejtakaróját. Ki tudja, hátha mégis emlékszik még valaki a számüzött diktátorra?

Elhaladt a fejedelem márványoszlopos palotája előtt. Itt székelt ő valaha. Benézett a nyirott bokrok homályába és ment tovább. A Portinari-palota kivilágitott homlokzata előtt hirtelen vadul belémarkolt a fájdalom. Kimerülten, sóhajtva ereszkedett le a sarokkőre, szemben a házzal; az ablakokból kidülő fénykéve élesen megvilágitotta éles arczvonásait. Lehuzta saruját, rongyot tépett foszlányos szélü köpenyéből és bekötözte sebét.

A palota kapuja felől két borgőzös, duhaj csatlós tartott feléje, a Portinari-ház solymászainak bőrzekéjét viselték. Fonott kutyakorbácsot suhogtatott az egyik.

— Nézd ezt a rongyos csavargót, — mondta czimborájának a hangosabbik — alighanem valami gazságban töri a fejét. Már láttam valahol az ábrázatját.

Odalépett a pihenő elé és ostorának nyelével hetykén oldalba taszitotta.

— Takarodj a pokolba! — mondotta durván. — Mi keresni valód van itt, he?

Vérző lábára mutatott az idegen.

— Semmi, jó vitéz, csak a lábamat kötögettem, felsebesedett a hosszu uton. Már megyek is tovább. De ha emberségesek akartok lenni, adjatok innom, mert elepedek a szomjuságtól.

A csatlós vadul szitkozódott.

— Inkább a földre öntöm, semhogy neked adjam, gaz gibellin kutya. A pápa embere vagy bizonyára és ha szomjan döglesz meg, akkor se kapsz egy kortyot se. Pusztulj innét, azt mondom, mert...

Megsuhogtatta korbácsát és le akart sujtani. Kicsiny, kemény kéz ragadta meg karját. Dühösen fordult hátra, hirtelen lekapta süvegét és alázatosan meghajolt Beatrice előtt.

— Menj, — mondotta tiszta hangon a lány — hozzál italt ennek az embernek.

Meghunyászkodva sietett el a szolga. Az idegen elbüvölve, kővé meredten nézte a csodaszép szüzet. Ámulva dadogott:

— Ki vagy te istennő, mely égi kegy küldött le téged gyötrődő lelkek vigaszára? Milyen hatalom adatott néked megszeliditeni a gyilkosokat, egyetlen pillantásoddal soha nem érzett zsongást árasztani szivembe? Mondd, ki vagy?

Átvette a csatlóstól a boroskupát és fenékig ürítette; liliomos csillogó ezüstpénzt hullatott beléje. Megdicsőült tekintete a lány halvány arczán függött.

— Ki vagy? — ismétlé rekedten.

A lány arczán mosoly futott végig.

— Portinari Beatrice a nevem, e ház urának a leánya vagyok. Küldetésem enyhiteni a nyomorultak szenvedését, fegyvereim a szeretet és jóság.

Gyorsan lehajolt és könnyü gyakorlott ujakkal megigazgatta a sebkötést. Az ismeretlen szivében máglyaként lobbant fel soha nem érzett vágy. Kiáltani, ujjongani szeretett volna, leborulni a lányka lábai elé.

— Isten angyala vagy, mennyország küldöttje, urnőm, világító fáklya e földi siralomvölgyben.

Ajkaihoz szoritotta a lány kezét. Beatrice érezte a perzselő forró könyeket. Az idegen fejéről lecsuszott a fejvédő, derengő megismeréssel nézte merész sasorrát,

mélytüzü szemeit. Sietve közeledett feléjük a ház felől az öreg Portinari. A lány kiszabaditotta kezét.

— Ki vagy? — kérdezte ijedt csodálkozással.

— Dante a nevem, — felelt a vándor és lehorgasztott fejjel, lassan, biczegve eltünt a sötétben.

INNEN-ONNAN.

= **Kilenczvenkilencz.** Amerikában, érthetően, nem szeretik tulságosan a németeket. Sőt azokat sem, akik a németeket szeretik. A német szó már uszitásszámba megy, a németek dicsérése, tetteik magasztalása, érdemeik elismerése pedig már hazaárulás. Egy amerikai polgárral, aki nem tartott a németundoros árral, alaposan végeztek. Törvény elé állitották s elitélték kilenczvenkilencz évi fogházra. Amerika nem enged a kilenczvenkilenczből. Hogy miképpen fogják az itélet elszenvedésére, a büntetés kitöltésére kötelezni, az nagy kérdés, de Amerikában semmi sem lehetetlen. A korlátlan lehetőségek hazája bizonyára életelixirrel táplálja majd magáról megfeledkezett foglyát, naponként imádkoztat érte, tejben, vajban fürészti, amig a hazafiatlanság rabja maga nem kéri büntetésének százhusz esztendőre való felemelését.

* * *

Λ **Bukaresti szindarab.** Panaitescu, a bukaresti rendőrfőnök kigondolt egy operett-tárczát, de nem volt meg az irói készsége, hogy a zseniális gondolatból épkézláb darabot formáljon. Szereplőket fogadott jó pénzért és eljátszatta a komédiát. Maga játszotta benne a főszerepet. A kisérő zenét a háboru csinadrattája szolgáltatta, a melódiák változatos sorozata képzeletbeli aranyak csörgéséből állott. Ez a dallamos muzsika volt különben az, amely darabjának kigondolására csábitotta az ötletes Panaitescut. A sujet elég érdekes volt: Károly román király meggyilkolása — megrázó és humoros részletekkel keverve. Panaitescu nem akart gyilkolni, csak gyilkosságot játszatni e czélra bérelt kompániával, hogy azután, kellő pillanatban leleplezze a vérengző álgoncsztevőket. Saját jól kigondolt dicsőségére. A végén azt mondta volna: Voilà! Nagy ember vagyok. A játék nem sikerült, az operett tragikusan elbukott. Az álgyilkosságot nem leplezték le, de **leleplezték** a kitünő rendőrfőnököt, akit egy valódi, nem szinházilag kasirozott, börtönbe csuktak. Más, nagyobb és komolyabb bünei**ért**. Egy operett utóvégre nem mehet vétekszámba, legfeljebb **akkor**, ha megirták. Panaitescu elbukott, mielőtt a darabja megszülethetett volna. A tanulság mindössze az, hogy egy komédiásból lehet jó rendőrfőnök, de egy rendőrfőnök büntetlenül át nem alakulhat komédiássá.

* * *

= **Franczia erkölcsök.** A franczia lapok kétségbeesve csapkodják hasábjaikat asszonyaik erkölcsi állapota fölött. Nem átalják megállapitani, hogy a franczia nők sohasem álltak a züllöttség oly fokán, mint ma. Természetesen a házasságtörésekben az exotikumnak jut a főszerep. A gyarmatok sok szinárnyalatu legényei ellenállhatatlanul hóditják meg a pikáns szépségeket, annyira, hogy minden ilyen katona egyenesen katonai felszereléséhez tartozónak tekint egy-egy hadiözvegyet vagy midinettet. A tulfejlett erotikáju hölgyeknek nem kell most a Nilus hullámai közelébe, a piramisok alá vágyakozniok, hogy kozmásra sült napfiakkal enyelegjenek. Álomországok hömpölygetik feléjük férfiaikat s az erkölcs csőszeinek, az erény baktereinek minden okuk meglehet a feljajdulásra. Száz asszony, közül nyolczvannak van egy-egy szines vitéze. S ha a franczia nők eddig is furfangosak voltak szivügyekben, most joggal lehet rájuk olvasni, hogy a szerelemben legalább is kétszinüek.

* * *

Λ **Margarin.** Jegy, jegy. Szép jegy, jó jegy, kevés jegy. Zsir, kevés zsir; semmi zsir. Margarin, sok margarin, keserü margarin. Keserves margarin. Zsirjegyre osztogatják szeptember 10-től 20-ig. Kevés zsirjegyre sok margarint. Ha nem is sok, nekünk sok. Megfeküszi a gyomrunkat. Hiába, beletömik. Mert margarin nélkül oly komor az éjszaka. Bánatos és elviselhetetlen. Mint a mindennapi ebédünk és vacsoránk. A közélelmezésiek azonban hasonszenvi gyógymóddal kurálnak bennünket: a margarin keserüségével életünk keserves és kesernyés keserüségét. Egyik keserüség gyógyitja a másikat. Tehát zsirjegyre margarint kapunk. Jó. Most várjuk a margarin-jegyet. Az még nincs. Hátha arra zsirt fogunk kapni?

* * *

Λ **A füző.** Hölgyek öröme, karcsu kellék, a szépség és elegánczia nyulánk szimbóluma, mivé sülyedtél? Szennyes mammonná, csereeszközzé, rongycs bankóvá, melyet izzadt ujjaink közé préselünk és aggódva szorongatunk, ki ne szaladjon gyorsan kezünkből. A készpénzfizetés fölvétele azután a te szép nevedhez füződik, oh, finom, kedves füző, a gond időnek előtte lehervasztja rózsás teintedet, bordáidat megrokkantja és ránczokat gyür sápadt bőrödre. Lukács László s mind a többi kiélt öreg pénzügyminiszterek nem tudtak kellőképpen értékelni, Wekerle Sándor majd fölismeri jelentőségedet és beállit téged az államháztartás gépezetébe, mely adósságtól rozsdásan olyan bánatosan nyikorog. Mert szép pénz vagy, jó, meleg pénz, ki tudta eddig? Egy leleményes nő fedezett fel, akit megszállt az isteni sugallat, a háborus invenczió. Pénzzé avanzsáltál. Ma ő fizet veled, holnap más. Adnak **érted** gömbölyü, zamatos almát és inyünkön olvadó édes berzenczei szilvát. Ezután az oldalzsebünkbe teszünk téged, tárczánkba, jó szorosan, meleg vágyaktól terhes szivünk fölé. Milyen szomoru, hogy mire bánatos pénz képében a mellünkhez simulsz, szépséges gazdáid: a nők, már kiszaladtak belőled.

* * *

Λ **Amerikai sör.** A sörgyártást betiltották Amerikában. Nem a komlóhiány okozta korai vesztét, honfiui keserüségben sem volt hiány, mely megizesitette volna a sárga italt. De a jenki-nép kezdett tespedni. A sör ellankasztotta, buta álmodozókká, ideális fantasztákká formálta őket s e megcsappant energia kezdte végromlással fenyegetni az élvezetekbe süppedt, szibarita nemzetet. Wilson ezt fölismerte. Látnoki szeme belefuródott a jövendőbe. Látta a kényszerü nyugalomba rokkant gépeket, a munczióéhes szájakat koplalásra kárhoztatva, a pihenő hajókat, a sivár unalomba tespedt beteg gyárakat, füsttelen kéményeket. Mindezt a sör tevé, az az átkozott sörital. Egy rendelettel eltörölte hát a sört Amerikában. Csak a sört. A habot engedélyezte. Azt ki-kitörő dührohamaikban a háborus uszitók fogják termelni, hogy a hadi ipar valahogy le ne romoljék.

* * *

= **Hotellakók.** Mürzzuschlagban most már nem oly könnyü szobához jutni, mint eddig volt. A kies semmeringi városka szállodásai az utóbbi időben napról-napra szomorubb tapasztalatra ébredtek. Vendégeik ellopták az ágynemüeket.

A fehérnemü- és vászonhiány sok turistát a bün lejtőjére vitt, nem tudtak ellenállni a szép fehérre mosott, illatosra vasalt huzatok csábitásainak. Sőt, mint utóbb kiderült, nem is mind turisták voltak az ágyak dézsmálói. Nem a semmeringi vonal viaduktjaira, regényes völgyeire voltak kiváncsiak, nem a hegycsucsok vonzották őket. Nem. Egyenest az ágynemüekre utaztak. A dunnák csücskére, a lepedők völgyeire, a vánkosok halmaira. A vendéglősök, érthetően, nem imádják ezt a sportot, mindenki gyanus nekik, aki él, s óvadékot követelnek minden vendégüktől. Távozásukkor leltározzák az ágy kincseit, s visszaadják a biztositékot, ha mindent rendben találnak. S ez még türhető állapot. Baj csak akkor lesz, ha lefekvés előtt monogrammot akarnak majd himezni a vendég tarkójára.

Müvészet.

Rudnay és Pásztor gyüjteménye.

— *Az Ernszt-Muzeum kiállitása.* —

Rudnay Gyula vázlataiban, rajzaiban, képeiben egyike a magyar müvészet legingadozóbb és legszilajabb egyénisé geinek. Nem impresszionista s teljesen és konzekvensen a festés klasszikus hagyományai felé törekszik, tüzes vörösessárgás fényben ragyogó szineivel egyenesen Velasquez felé, holott inkább Zuloagás, különösen ott, ahol minden vonala folttá omlik a barna, az aranysárga és a fényes szürke lágy harmoniában. Képei egységesek: megvilágitásban, fényben, szinekben, de sokkal nagyobb hatást tud elérni ott, ahol a szélesen felfogott szinekkel bátran és merészen csak vázlatos. Ilyenkor több benne a mozgás, az élevenség, nem monochrom s a helyi szinek erejét is jobban érezteti. Szineinek intenzivebb tanulmányozásánál lehetetlen észre nem vennünk, hogy a hüvös szineket mennyire a maga temperamentumának megfelelő elemeire tudja bontani, mennyire jobban élvezi önmaga is a tompát, a világos szinharmoniánál — mert minden inkább, mint szinrajzoló. Rudnay feltétlenül szeretheti az elméletet. Néhány rajzából, vázlatából is kitünik, mennyi fontosságot tulajdonit neki s ahol kevesebbet komponál, ott igazán metodikus. Fejlődés, változás alig vehető észre nála. Goya, Delacroix, Munkácsy — ezek a mérföldjelzők csak arra voltak jók, hogy a merészség, az önbizalom még nagyobb tüzzel lobogjon benne és éreztesse a nagy kompozicziók analiziséig soha el nem jutó, tragikusan tépelődő müvész disszonancziáit. De portréi becsesek, a müvészi meggyőződés függetlensége teszi őket értékessé, bár sok szép törekvés kezdete hanyatlik el a spanyolos kompozicziójú hatások gyökerében. »A bünös« és az »Együgyü« erős formai hangsulyozásaikkal megállitottak, patinás szinü, érzelmes elgondolásu témájuk a legemberibb szempontok megmutatkozása s ha küzdelmes is lesz az az ut, amit Rudnaynak ebben a minden pikturális tradiczió nélküli időben végig kell járnia, lehetetlen őt félreértenünk.

Az ujabb idők képzőmüvészetének rövid történetében kétségkivül rezervált hely illeti meg Rudnayt. Gondoljuk csak el, hogy ha végleges eredményeket hoz, már régen belelendült volna a tárlatok késői öregeinek sorába, mig igy fiatal és fanatikus, negyvenéves és ha nem is jut el a nagy európai magaslatokra, ma mégis csak gyönyörködtet és gondolkodásra késztet.

A szobrász — *Pásztor* János — pontosan körülhatárolt formák és aprólékos gondok között, kegyetlen korrektséggel adja aktjait, parasztviseletü plasztikai gyakorlatait. Hideg, kimért és csak a felületeken mozog, talán régi kis Munkácsy-feje a legnyugodtabb és a legjellegzetesebb munkája. Pihent, fáradt, csendes müvész, intenziv befelé gondolkodás nélkül s ezért kicsinyes még formai finomságaiban is.

Lukátsovits Ily finom himzéseit, gyöngéd, lágy batikmunkáit láttuk még két vitrinában. Örültünk a kiállitást méltóan kiegészitő, nemes törekvésü iparmüvésznő szép munkáinak. K. E.

IRODALOM.

Egy férfi szerelmei.

— *Ujhelyi Nándor regénye.* —

Igazságot kell szolgáltatni ennek a münek s e mü révén szerzőjének, akivel az olvasóközönség eddig, ha ugyan ismerte, nem lehetett soha tisztában. Lihegő, gyors tempóval lett iróvá; a háboru tette azzá, de példátlan irástechnikai felkészültségét, apró lélegzetü, egy-egy érdekesebb gondolatával mégis csak iróra valló, kielégithetetlenül dolgozni, érvényesülni akaró tehetségét belevitte az irodalomba, ahol minden kellő komolyság nélkül, mindent lenézően, érvényesült is. Mikor az emberiség a legfájdalmasabb jelennel van elfoglalva és a legijesztőbben maga elé meredve gondol az ötödik, a hatodik évre, rémületes négy éve után, akkor igazán szerencse, hogy van egy *Ujhelyi* Nándorunk, aki a tej, tojás és vaj-pótlószerek mellé a hadi irodalmat is felfedezte, s aki zavartalanul alkot Wiedadomákból szindarabokat, egyszerü, de korrektségében is unott romantikus magyar iró novellájából budai regényt és ezek után az öreg Gian Giacomo Geronimo Casanovát is megszégyenitő, erotikumot hajhászó, sikamlós regényt ad az Ur 1918. évében.

A Casanovára való utalás csak mentő akczió ennek a skeptikus világfinak, mert mig Boileau Le Sage vagy Montaigne mellett a Flammarion-czég a franczia irodalom klasszikusai között merte kiadni a velenczei komédiáspár gyermekének emlékiratait (Mémoires d. J. Casanova de Seingalt czimen), addig a pesti Dick-Editionok mellett, amelyek között Anatole France »Vörös lilioma« mégis csak helyet foglalhatott, Ujhelyi Nándor könyve fuldokol pávás önbizalmával.

Mit is lehetne irni erről a háromszázoldalas kis czéda irásbeli gyakorlatról, mikor minden komoly szó csak szépithetné a szánalmas és az iróban esetleg mégis ott parádézó talentumot. De fel kell rémülnünk ezen a nevetségesig fokozódó irodalmi konjunkturán s a hosszu éjeken és éveken át keservesen viaskodó fiatal magyar iróknak lesujtóan keserü tanulság lehet ez. Mert mi van ebben a regényben? Egy emberéletnek őrült gyorsasággal lepergő, kusza története, Pesttől Londonig és egyéb exotikus tájakig, lebujok, mezitelenül tánczoló leányok, elnyuló kéjben átlihegett pillanatok, amely pillanatok önmagukban és lényegükben nem erkölcstelenek, mert hisz eredetileg, legalább elindulásukban nem nemi jellegüek, mégis, Ujhelyi »szellemi kulturájától«, a csakis sexuális és idegizgató regényirók előfutárjától meg kell védenünk a nemi aberráczióktól mentes mai olvasókat. Irónak, de különösen kezdő irónak ma csak egyetlen feladata lehet, kifejezni a mai idők legalapvetőbb lelkiállapotát, azt a helyzetet és közhangulatot, amelybe mindannyian jutottunk s azokat a nagyon érzéketleneket, a lelkileg »erőseket«, akik csak szeretkezésekben élik ki az emberi lélek fájdalmát és ezt a nagy katasztrófát, azokat éppen ugy büntetni kellene, mint azokat az árdrágitókat, akik végtelen kapzsiságukban csak növelik a szenvedők kétségbeesett helyzetét. Ennek a nagy viharnak a kellő közepébe állitsuk csak be Ujhelyi Nándort,

az irót, s ne irodalmi szempontok szerint próbáljuk rábizonyitani, hogy soha többé tollat a kezébe vennie nem szaban, hanem abból a tudatra ébredésből, hogy nem lehet magunk mögött csak arról hagynunk nyomot: milyen generáció élt itt, miben is merült ki a hivatása — árdrágitásban, csalásban és irodalomhamisitásban, kilenczszáztizennégytől kilenczszáztizenkilenczig (esetleg huszonegyig). Brunetière a »Manuel de l'histoire de la littérature française« bevezetőjében ezt irta: »1800-ban az irók nem gondoltak arra, hogy uj századba lépnek és nem irtak másképen 1801 január 1-től kezdve.« Igaza volt, az irodalom korszakai nem alakulhattak századok szerint s ha mégis, az csak puszta véletlen lehetett. De 1918-ban nem szabad ugy irni, mint 1917-ben, sőt napokra vissza kell mennünk 1914. juliusáig, amikor az ilyen eszméletlen irásoknak, mint az Ujhelyié, még tán jogosultságuk lett volna, akkor is csak ugy, ha a mindent pótló, mindenen felülemelkedő szeretkezés megirása alkotó, teremtő és tökéletes munka. Az erotikus irások igen sok esetben az irodalom legértékesebbjei s Stendhaltól nem nagyon kell visszamennünk Voltaire Pucellejéig, vagy Marmontel Belisarjáig s Mária Terézia idejében nemes testőreink, a magyar irodalom lelkes ápolói is szeretettel lapozták az »Apácza ingben« és a »Marguerite la Ravodeuse« czimü munkákat.

Hogy mindezt Ujhelyi Nándorral kapcsolatban kellett elmondanunk, ezzel még az »Egy férfi szerelmei« nem arrogálhatja magának azt a jogot, hogy komolyan ledorongoltatott. Nekimenni ennek a regénynek, mint irodalmi munkának, csaknem annyi, mint verébre ágyuval lőni, de mint kortünet, mint: ad 1918 — figyelemreméltó és elszomoritó irodalmi »esemény«. Az ügyészség igazán a tiszta müvészet védelmében járt el, mikor ezt a mai komoly időkhöz mindenképpen méltatlan és müvészietlen könyvet elkobozta.

Kázmér Ernő.

Verseskönyvek. Négy uj verseskönyv jutott el hozzánk, amelyeknek mindegyike önmagában is megérdemelné a hozzászólást, bár inkább csak nagy lélekzetre valló naiv lelkesedés, szeretetreméltó buborék és lelkes lendület a versek eredői. Lehet, hogy e poéták tulajdonképpen nem is mind poéták, inkább a hatványozott siker vágyával csak mimelik a versirást és nem idegrendszerük a vers elgondolása, mert nincs meg bennük a millió el nem számolható, szenzációs és hirtelen indulatú érzés. Nem kell nagyon kényes szivü, vagy tulfinomult esztétának lenni, hogy külső, de főként belső döczögéseiket észrevegyük, mint ahogy nem lehet észre nem venni megérző képességüket, megéreztető eszközeiket, sokszor merész és lelkünkhöz, agyunkhoz hozzáférkőző temperamentumukat. Bizonyára, a költészethez sok naiv hit szükséges s nem elég az izzó lelkiállapotok hajszolása, az életölelkezésnek kiujjongása, vagy bánattá jajgatása. De költőink még csak ezt sem csinálják; tiszteletreméltó családi poézis ez, nincs semmi a »poésie paroxyste«-ből; erős, egészséges életü emberek áradó érzésekkel kaczérkodnak a hisztérikus konvulzióval. — *Ambrozovics* Dezső »*Szimfóniák*« czimü kötetében a közvetlen, minden komplikáczió nélküli érzések a legegyszerübb formákkal fejeződnek ki. A költő a maga lelkének eseményeiben él, onnan hallgatódzik, felügyel, nem merészkedik ki s innen van az, hogy elvesziti a kontaktust kifelé. De hogy mennyire nem konvenczionális költő és hogy mégis hogyan tart közösséget az egyetemes emberi perspektivákkal, azt sokszor vergődő, csengő, néhol erőteljes kifejezéseket adó hangja bizonyitja. — *Erdősi* Endre »*Hegedü*« czim alatt adta ki verseit. Láttunk és olvastunk már első verseket Kassáról, Brassóból, Pécsről, az ország minden tájékáról, de ennyire egyénietleneket, határozatlanokat még soha. A költő elárulja tizennyolcz évét és monoton versforgással ujra meg ujra visszatér korához. Sok üres szótoporzékolás és hajrázás s ha szemelvényeket adnánk verseiből, mégis csak részletmegértőkké válnánk. Csak legalább háborus verseket ne irna! Hogyan magyarázzuk meg ennek a kedves, okos ifjunak, hogy ezzel a vörös szörnyeteggel szemben minden emberi gondolat és alkotás eltörpül, elseprődik és megsemmisül. Csak a háboruról ne, inkább labdázásról, szerelemről, kis leányról. — A *Halálhinta* — *Kardoss* Tilda versei — gyengéd, finom, leányos érzések, mosolyok, sóhajok, szinte már a gyengédségnek édesedő áhitatával, meghittségével és közvetlenségével. Rendkivül érdekes ennek a leányosan lehelletfinom lirának a formai kifejezése is:

»Te tudtad, hogy egy szál lengő deszkán örvény felett állok,
És te hagytad . . .
Te tudtad, hogy megmentő csudára már hiába várok,
És te hagytad . . .«

S a versei majdnem kivétel nélkül ilyen hanguak, frissek és ódon zamatuak, olyanok, mint a régi metszetek, amelyekből egyszerüség száll felénk, nagyigényüség nélkül. — *Pusztafi* Jenő: *Tipegtek-topogtok* czimü kötete a »Kultura« jegyzésével került könyvpiaczra. Az ismeretlen nevü poéta verseiben itt-ott megcsillan egy-egy költői gondolat, nem is unalmas, sőt plasztikusan formál és láthatóan ismeri az uj magyar költők jelentősebbjeit is. De azért le meri irni, hogy:

»Magamban ülve várlak kis szobámba;
az ég már megtelt nyüzsgő csillagrajjal,
a vázákban virágbokréták állnak:
szerelmes gonddal teritve az asztal.«

Fiatal-e az uj poéta? — nem tudjuk. Ha igen, izlése még tisztulhat s talán karaktere is még márkánsabbá fog fejlődhetni.

HETI POSTA.

K. B., *Budapest.* Finom sorok, de kissé egyenetlenek, a valőrjük is nagyon különböző. Lássunk talán valami mást.

Sisyphus. Ön a Sisyphus? Mi vagyunk azok, akik a kéziratán átvágtuk magunkat! Önök felé még nem ismerik az irógépet? Igaz, hogy amugy sem közöltük volna. Rossz tudniillik.

Kolozsvár. Várjuk a kéziratokat. Üdv mindeneknek!

J. K. A novella hiján van minden pszichológiai igazságnak. Hideg fejjel kieszelt, ravasz történet, csak alacsonyrendü olvasó találja örömét az ilyenekben. Nekünk egészen más a gusztusunk.

Tul az életen. Köszönjük szives kérdését, de az efféle blöffökkel méltóztassék a szomszédba fáradni. Mi nem vagyunk olyan nagyigényüek, mi megelégszünk a puszta müvészettel is.

Nem közölhetők: Lázálmok. Vágyak ősze. Uzonyi András házassága. Versek otthonról. Háboru és béke. Szerelem nélkül. Tettek helyett. Vér. Dalok a folyó partjáról. Hegedü. Öregek és fiatalok.

Kiadótulajdonos és főszerkesztő: KISS JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: RÓZSA MIKLÓS.

Uj zeneiskola. Ambicziózus fiatal müvésznő vezetése alatt uj magánzeneiskola nyilik meg Váczi-utcza 66. szám alatt. Az iskola iránya eltér a többi zeneiskolákétól, vezetője, Seefranz Irén, nem tanárokat és müvészeket akar nevelni, hanem muzsikális, a zenéhez értő közönséget. Az iskola czélja megértetni a közönséggel, hogy a mai átlagos müvészeknél nagyobb müvészekre és a zene hanyatlásának meggátlására nagyobb igényü zenészlelkü közönségre van szükség. Az iskola a legjobb tánczerőket szerződtette. A dr. Kovács-féle módszer és az Országos m. kir. Zeneakadémia tanterve szerint tanitanak. A növendékek előmeneteléről két jótékonyczélu hangversenyen számolnak be, melyen minden növendéknek legalább egyszer szerepelni kell. Az évi tandij 2000 korona és 100 korona a beiratási dij. Az összeg három részletben fizetendő. Beiratások szeptember 3-tól délelőtt 10—1-ig és délután 4—6-ig tartatnak. Az iskola iránt a legelőkelőbb körökben nagy érdeklődés mutatkozik.

A Budapesti Ásványolajgyár Részvénytársaság igazgatósága megállapitotta az 1917—18-iki üzletév mérlegét és elhatározta, hogy a közgyülésnek 60 koronás osztalék kifizetését, a most megalakitandó nyugdijintézet javára 200 ezer korona és háborus jótékony czélokra 100 ezer korona adományozását javasolja.

A Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság termesgőzösei a nyári hónapokban négyszer indulnak a régihirü *Római fürdőhöz*, mely az aquincumi romok szomszédságában terül el; a szépséges *Leányfalura*, az irók és művészek kedvelt üdülőhelyére, a történeti idők emlékeivel itatott *Visegrádra* s onnan tovább *Nagymarosra*, a *Gizellatelepre* és a Duna hajlásában oly csodaszép látnivalót nyujtó dömösi vidékre. Az indulás a pesti oldalon az Eötvös-téri, a budai oldalon a Pálffy-téri kikötőben történik. A menetdijakat a társaság olcsóra szabta és a nyaraló közönség kényelmére mérsékelt áru jegyfüzeteket is bocsát ki. Csoportos iskolai kirándulók *köznapokon* 50%-os menetkedvezményben részesülnek. A kirándulóhajókon vendéglő van. Naponként közlekednek a hajók Budapestről *Ercsibe* és Szigetujfaluba és vissza. Ugyancsak a társaság tartja fenn a budapesti helyi hajójáratokat is, melyek ideiglenesen Vigadó-tér, Batthyány-tér, Alsó-Margitsziget és Felső-Margitsziget állomások között kora reggeltől késő estig 40 perczenként közlekednek. Ez évi január 1-től a budapesti átkelési járatokat szintén a társaság látja el és igyekszik a fokozottabb igényeket minden irányban kielégiteni. Ebből a czélból ujtipusu csavargőzösök épülnek s a társaság, hogy a kiránduló közönségnek a kényelem iránt táplált minden jogos igényét kielégitse, a hajójáratok állomásain diszes várócsarnokokat épittet. Ismertető kalauzt a társaság igazgatósága (Budapest, V., Mária Valéria-utcza 11.) dijmentesen bocsát rendelkezésre.

Pannonia-szálloda

Budapest, Rákóczi-ut 7. szám.

A Nemzeti Szinház mellett.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savkiküszöbölő

MATTONI GIESSHÜBLER

TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

Rizskeményitő-pótló Mintaküldemény 10 csomag ára 5 korona bérmentve

Gross Antal Budapest, József-körut 23. sz.

Félemelet 1 ajtó.

A legczélszerübb alkalmi ajándékkönyv

Kiss József

Háborus versei

Ára 3 korona

Kapható minden könyvkereskedésben és A Hét kiadóhivatalában Budapest, VIII., Népszinház-u. 22.

Megjelent · II. Kötet VEÉR IMRE könyve LYGEIA

Első kötet 3-ik kiadás ... ... 6 K
Második kötet első kiadás 8 K
Két kötet ... ... 12 K

A HÉT 1912–1917

teljes évfolyamai

még néhány példányban

kaphatók és megrendelhetők évfolyamonként

postadij és csomagolással

együtt 20 koronáért

A HÉT kiadóhivatalában Budapest, VIII. ker., Népszinház-utcza 22

MEGJELENT KISS JENŐ SÁNDOR

A GÉP

czimü novellás kötete. Ára 4 kor. 80 fill.

Megrendelhető A HÉT kiadóhivatalában VIII., Népszinház-u. 22.

LOHR MÁRIA

(KRONFUSZ)

A főváros első és legrégibb csipketisztitó, vegytisztitó és kelmefestő gyári intézete

Gyár és főüzlet: VIII., Baross-utcza 85.

FIÓKOK: II., Fő-utcza 27. IV., Eskü-ut 6. IV., Kecskeméti-utcza 14. V., Harminczad-utcza 4. VI., Teréz-körut 39. VI., Andrássy-ut 16. VIII., József-körut 2.

"STANDARD" ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

Alapittatott 1825. Edinburghban, Angolhon. :: Magyarországi fiók: Budapest, IV. kerület, Kossuth Lajos utcza 4. (Standard-palota.)

Évi bevétel	37.311.850	korona
Kiutalt nyereményrészek	196.080,000	„
Vagyon	309.381,515	„
Halálesetek folytán kifizetve	691.878,000	„

A Standard-kötvények nevezetesebb előnyei:

Kétségtelen biztonság. Alacsony dijak. Szabad világkötvények. :: Kötvények érvénybentartása dijfizetések elmulasztásánál. :: Tőkésités és előre megállapitott visszaváltási érték. :: Megtámadhatatlanság. :: Feltétlen fizetés öngyilkosság esetében egyévi fennállás után. :: Szabad háborubiztositás népfölkelők részére. :: Dij-táblázatok kivánatra küldetnek.

Budapest, 1918. — Nyomatott az Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-társ. betüivel.

Könyvtár Szeged